Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 4 ИЮНЬ, 1987 ШУ. ★ № 67 (7413). ★ Мах 3 кеп.

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара накъадолхаш

Яхьа дневник

★

ЛаьрхIар кхоачашду

«Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно - экспериментальни завода болхлоша, пхе бетта план а Сийлахь - боккхача Октябра сийна тIаийца декхараш а дикка тIехкхоачашдаьд. Паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа маьхалъяьккхай 26 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци, йоагIачул дукхагIа арахийцай 144 эзар сома маьха товарни продукци. ТIехкхоачашъяьй нормативно - цIена продукци хьаяра пхе бетта задани а. Къахьегама овсарле лакхъяра пхе бетта задани 106,1 процент кхоачаш а яь, духхьал из лакхъяра чотагIа хьаяьй планал совгIа арахийца еррига товарни продукци.

Ер шу доладелча денз завода коллективо планал совгIа кхо эзар сом пайда баьб паччахьалкхенна. Ший потребителашта поставкаш яра договорни декхараш а кхоачашдаьд цо.

Уж толамаш доахача белгалъяьнна дукха бригадаш, участкаш, цехаш я заводе. Цехашта юкъе яьржача яхье укх шера хьалха латташ я Володин Владимир Иванович керте латтача механо-сборочни цеха коллектив. ХIаьта участкашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай боккхагIболча мастераша Питнев Владимир Николаевичен Вакуленко Виктор Павловичен кулгалдеча заготовительнии инструментальнии участкай коллективаша.

Деша дай бац

Назрановски ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода болхлоша доккхий декхараш тIайийцад Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача цIей сийна. Чакхбаьннаб хьалхара пхи бутт. Мишта кхоачашду предприяте машинашъераша шоаш денна дош? ХIанзалца хьа цар баьча балха итогаша хьахьокхачох, социалистически декхарий цхьаккха пунктах лоархIа ца барал совгIа, цар кхоачашъяц паччахьалкхен план а.

ДIабахача пхе бетта планагIа йоагIачох маьхала ца йоаккхаш йисай цхьа миллиони 608 эзари сом мах бола продукци, ара ца хецаш йисай кхо миллион гаргга сома маьха товарни продукци. Завода коллективо кхоачашдац потребителашта поставкаш яра договорни декхараш а. Цунна тIайисай кхо миллиони 46 эзари сома маьха продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра, паччахьалкхенна пайда бара, арахецача продукцега дIабода мах лохбара заданех а лоархIаяьяц из.

Товарни продукци арахецача керттерча цехех цхьаккха яц паччахьалкхен планах а тIайийцача декхарех а лоархIаеш. Цу даькъе къаьстта дукха декхараш тIадусаш я Костоева Марем керте латтача сборочни цехеи Имагожев Iийсас кулгалдеча гIишлон отделочни машинаш хьаеча цехеи коллективаш.

ДОАКЪАРА ДИКАЛА—КЪАЬСТТА ЙОАКХО

РЕПОРТАЖ

Соахкарчул йиъ бIаь грамм дукхагIа я хIанз Сунженски района Ленина цIерагIча колхозе дийнахьен буси хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура. Дукха еце а из тIакхетийта вIаштIехьдалара а боккхий бу фермай болхлой. ХIана аьлча, гIийла дегIа эсала дар Iангара даьха доахан. ХIаьта хIанзарча хьокхамашка кхача новкъостал даьраш доакъар Iалашдераш ба.

Ши бIаьи ах бIаьи гектара тIа люцерна я цу боахаме кхееш. Из подрядагIа лелаеш Эгнев Ювсапа, Батаев Уме, Хушпаров Вахас кулгалду звенош я. Хушпарова люцерна мошача доакъара хьекха а яьккха, Батаев Уме яр я хIанз цу гIулакха чуэцаш.

— Цу шин звенос даькхача мошача доакъаро новкъостал дир доахан меттадоаладе, — йоах колхоза председатела Ш. Б. Чалаева. — Хушпарова звенос хIара гектара тIара 120 — 130 центнер моша доакъар даькхар, цхьабакъда, Батаева звенос хIанз чуэцар 50 центнер дукхагIа да. Хушпарова ший новкъостащца вогIа болх барах хиннадац из. Нийсденнад Вахий яр чуэцача юкъа Уме яр кхы а дегIаена хиларах. Цудухьа Хушпаровна хIара центнерах дукхагIа ахча тийлар оаха, хIанз Батаева хьатIакхухьачох телачул.

Укх шера хIара бежана-21 центнер доакъара единица кхоачаргйолаш доакъар кийчде лаьрхIад колхозхоша. Иоли силоси Iалашъе езараш лакхе йийца кхо звено я. Хушпаровен Батаевен шоай яр мошача доакъара чуэцаш яле, Эгнева ший люцерна аьла хьакха йолаяьй. Цига дахар тхо.

Эгнев Ювсап ший новкъосташца колхоза шоллагIча бригада кхай тIарча стане коравир тхона. ХIама яа баьхкабар уж укхаза.

— Делкъьнйна юача хIамах 40 кепиг мара додац, механизаторий, — йоах бригада учетчика Дадаев Адама.

— Гуш да дулхи хьаьна хIамеи оаша кхаш леладе-рашта ихо ца елга. ХIаьта баьцадаараш хIана лац царна?

— Тха бригаде дIадийнараш даал хьахиннадац хIанз а. ХIаьта кхычахьара уж хьатIадара бригаде уйла а яьяц. Цхьа хIама-м да. Опытно - мелиоративни станци я тха колхоза территоре тIа. Тайп-тайпара баьцадаараш кхеду цига. ДукхагIдараш хIанз хьа а даьннад. ХIаьта хьалха хьахулача баьцадаарашца колхоз Iалашъяра тха кулгалхоша цу станцеца договор оттадоре, баьцадаараш хургдар кхаш леладераштa.

ХIама йиаь баьлча стана коа, Iийне Iоховш механизатораш.

— ЦIе уголок еций шун? — хьаттача Дадаева аьлар:

— Цунна лаьрхIа хьакъоастаяь помещени-м я. Бакъда, хаьхочо Iовижа шийна оттабаь менги мара кхы хIама-м яц цу чу. Мебель хулийтаргья, яхаш колхоза правлене тхога дувца кхоалагIа шу да.

Коллективни подрядагIа болх бара колхоза кулгалхошца даь договор хьахьокх Эгнев Ювсапа. Цунна хьакъоастадаьча лаьтта оттадаь технологически карта, цунга хьежжа цига де дезаш дола балхаш, эшаргйола удобренеш, доагор, авансах хIара сага бетта тергдола ахча — дерригa а белгалдаьккхад цу тIа.

— Геттара пайдане хIама да коллективни подряд юкъейоалаяр, — йоах Ювсапа.— Договора тIа белгалдаьккхар колхозо цкъаза кхоачаш ца деш хиннадале а. люцерна диазза хьекха, хIара гектара тIара цхьоалагIча сортах йолаш 84,9 центнер йол яьккхар оаха соахка, е планал шоззен ахаззен дукхагIа. Тхо раьза долаш хилар тIехьара оаха ийца ахча а. Кхы хIама деце а шера доагIар хьанийцача, нарядаш а увттаеш болх баьча хана телаш хиннначул шозза дукхагIа хилар из. Цхьабакъда, кхы а дукхагIа ахча ийца хургдар хIанз санна дерригa ховш хиннадаларе. Масала, соахка ах шера звено баланса тIа тхона эшаш йоаца техника лоаттайир. Укх шера пхи хьувкъам а боаккхаш, хIара гектара тIара бIаь центнер йол кийчъе соцам баьб оаха.

Кхай тIа долх тхо. БIаьсти тIехьайнса ена йоллаше, листа а лакха а тIаяьннай Ювсапа кхай тIара люцерна.

Ше лелаеш йола Е—281 марках косилка хьа а лотайий, буц хьанха волалу Ювсап. Касарех Iоюж люцерна. Кха гонахьа цхьа го баьккхачул тIехьагIа хьож тхо болх мишта бу. Кхоъ, йиъ сантиметр мара хургьяцар люцерна хьекхачул тIехьагIа юхейиса юхьигаш.

— ШозлагIа хьокхаш хIанзарчох 70 процент мукъагIа хуле а, шозза хьекхачул тIехьагIа хIара гектара тIара кIезигагIа яле а 65 — 70 центнер йол яргья, — йоах Ювсапа.

— ХIанз хIара гектара тIара 210—220 центнер моша доакъар доал. Кхераме цхьа хIама да. Района кхыча боахамашта лаьрхIа мошача доакъара сога хьакхийта меташ я са люцерна. Кхоачамболлаш хьайбашта дIадала доакъар доацаш дукха боахамаш дисад.

— ХIанз хьога йолча косилкаца-м хьокхалург мичай люцерна мошача доакъара?

— Йолаш я колхозе цу гIулакха эшаш йола Е — 31 марках яр а. Хьа а ийца, шин-кхаь дийнахьа болх а баь, цунах доагIар дIа а денна юхалургъя. Соахка, цунах колхозо ахча доаккхилга ца ховш, ворхI бетта лаьттар из звене цунца хьабе болх боаццаше а. ТIаккха ховш болча наха хьийха юха дIаелар аз из. Укх шера цунна метта тхона геттара эшаш йола техника: стогомет, волокуша, йолхьинг, кхыдар хьанийцад.

Эгнев Ювсапа дувцачо къаьгта хьахьокх, доал де шийна хьаденнача лаьтта ше визза да хилар цунна хоаденнилга, цунца цхьана хьадечох дог лазилга.

Ди хьалха хьекха касарех уллача люцернага хьож тхо. Кхы а ди даьлча аьла хьаэца йиш йолаш йокъалуш йоагIа из касара тIехьнахьара, цхьабакъда кIалара тIаьдагIа я.

— ХIанз хьакхоачаргболаш ба минеральни удобренеш я баха, хIаьта соца цхьана болх беш бола Зубайраев Хажи, Хаджиева Зулай, са сесаг. Цун цIи а Зулай я. Цхьана дIаэтта сиха кIалтIарадоахаргда оаха касараш, — йоах Ювсапа.— Из болх тахан чакхбоаккхаргхиларах Iуйрийна денз дийпа дар тха. ХIаьта тахан алийтачул тIехьагIа, кхоана сецца, баьца тIа тхир уллача хана, хьаэца йоларгья, йIохьялалехьа болх чакхбаккха хьожаргда. ГIулакх мииштад аьлча, тIа тхир уллача хана кIаьда а долаш Iолегац баьцовгIаш тIара люцерна гIа, хIаьта йIохьелча докъа а лий цу сахьате каглу. Дикала — къаьстта теркам ишттa я тха звено девиз.

Укх шера лаьрхIар кхоачашдара звене хьалхе а лард еллалга гуш да. Йолаш я цкъа хьекхачул тIехьагIа буц сихагIа тIаяргйолаш хий а дуллаш, товсара эша минеральни удобренеш, дика тоаяь я догIан хьисапе хий детта агрегат, буц йокъаю вентилятор.

Х. МАГОМЕТОВ.

Ахкарча лагерашка леладеча хана 21 центнер а хургйолаш хIара хьайбана 47 центнер доакъара единица кхоачаргйолаш гIулакх вIаштIехьдаккха лаьрхIад укх шера Грозненски района «Юбилейный» совхозе. Дагалаьцар чакхдаккхара Ибнев Идриса кулгалдеш йола бригада вIашагIъеллай. ПодрядагIа болх беш йола кхо звено юкъейоагIа цунна.

Укх деношка йол кийчъе йолаяьй бригада коллективо. Аьла буц хьокхаш Ибнев ХарIалии Кутуханов Салангирии ва. Сиха а цIена а ду цар шоаш хьадер.

Хьекха касарех улла буц дикагIа йокъалургйолаш из кIалтIайоахаш Витушев Рамзан ва, хIаьта кхай тIара хьал а эцаш, аргIаш деш — Гайтуркаев Рамзан.

Йол кийчъяра керда технологи а юкъейоалаяьй укхаза. Касарех уллача цунах прессподборщикашца хьерчаеш рулонаш ю. Из болх беш ба звеньевойш, йоккха опыт йола механизатораш Алханов Хасуи Хатаев Эмиколи. Иштта кийчъяьча аьло ца талхаш дукхагIа ха йоаккх, аргIашка йотташ йолчул дикагIа а хул.

Люцерна кхай тIара косилкаш дIайоаллаше, буц сихагIа тIаяргйолаш минеральни удобренеш а тайсе, догIан хьисапе деттача агрегаташца хий тоха доладу механизатораша Висменицкий Иванен Асхабов Аюбен.

ТIеххьара доагIарг д а р шоашта карагIдаьнначох тийша хургдолга а ховш, хьадер ма могга сихагIа, цIенагIа де гIерт цу бригадера хIаравар. Балха нормаш хадданза тIехкхоачашъю.

Йол укх шера 920 тонн кийчъе езаш я планагIа, — йоах совхоза директора. — Цхьабакъда, из эзар тоннага дIакхоачаш Iалашъе цу бригада карагIдаргхиларах теш со. Хьаьнала къахьегамхой ба цунна юкъебоагIараш.

СУРТА ТIА: механизатораш Гайтуркаев Рамзани Алханов Хасуи.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ГIулакхаш гIадвугаш да

Укх деношка моша рапс а IотIакхийттай хьайбай рациона. Цудухьа шура дукхагIа йоаккх. ТIехкхоачашъяьй из яккхара биъ беттара план.

Шоаш денна дош кхоачашдеш ба ферма дукхагIа бола дояркаш. Царех цхьабарий цIераш яха лов сона. Уж ба: къона доярка комсомолка Дзаурова Цаэш, коммунист Айдаева Сацита, Айдаева Лейла, Торшхоева Эсет, Аушева Моти, Дзаурова Фатима, кхыбараш.

Во дац май беттара хьокхамаш а. Шура яккхара а из паччахьалкхенна дIаялара а планаш тIеххоачашъеш я.

АргIе доахан дIадига кийчо еш да тхо хIанз. Ахкан лагерь «Албаст-берче» я. Биъ бутт цига боаккхаргба баха. ЧуIе, салаIа моттигаш кийча я. Помещенешта ремонт яьй, коа лостам баьб. Цига я телевизор магнитофон, пандар. Хий долаш да лагере, электричество я.

Ищщлац тхона ферма а. Хьайбай помещенеш цIеньеш, коа лостамбеш, асфальта наькъаш, площадкаш еш, карташ тоаеш латт.

Хоза хиларал совгIа, баьца а беркате моттиг я тхо дIадолхар. Хьаьна хул цига яьккха шура.

М. ИЛИЕВ,
Назрановски района «Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий-Юртарча отделене ферма заведующи.

КЕРДА САГ ХЬАЛКХЕВЕ

Перестройках дIакъоастаде йиш йоаца дакъа а хинна дIаэттай школьни реформа. Бакъда из хилац атта. Просвещене системана еш йолча цу Iоттаро халкъа образоване беррига болхлой декхарийла бу шоай балха критически мах бе. Таханарча дено дIадехарий позицеш тIара реформа кхоачашъяра декхараш кхоачашде, цу паччахьалкхен юкъарча гIулакха тIа тIехьадусаш хилара бахьаний анализ е, дешар хьехареи кхетам бaлареи методаш овлангара кердаяхара гIулакхаш де декхарийла, ба 2 июне Йоккхача Кремлевски двореце хьайиллача хьехархой Ерригроссийски съезда делегаташ.

ТIоараш тохарца тIаийцар съезда делегаташеи хьаьшашеи новкъостий М. С. Горбачев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, Н. Н. Слюньков, Н. В. Талызин, А. Н. Яковлев, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев, В. П. Никонов, Г. П. Разумовский, И. В. Капитонов.

Российски Федераце просвещене учреждеией педагогически коллективаша, халкъа образоване органаша школьни реформа кхоачашъеш а парте XXVII съезда, КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенешка хьежжа цар болх овлангара тоабеш а беча балха анализ йир РСФСР просвещене министра Г. П. Веселова яьча доклада тIа. Цо белгалдаьккхар, Россе хьехархоша, дерригача советски халкъо а санна, мохк социально-экономически дегIаахара йоккха программа хьаллоацаш хилар, из толаме кхоачашъярах шоай керттера декхар лоархIаш хилар.

Массанахьа а эргаьккха тоаеш я юкъерча школа структура, тIехь - тIехьа дукхагIа теркам тIабохийташ бу дешархой юкъарча образоване, дикал лакхъяра, къахьегаран профессиональнии дикагIа кийчбара болх.

Бакьда уж толамаш хIанз геттара кIезига да. Юххьанцарча классашка хьехархоша хIанз а боагIаш бола теркам тIабахийтац нравственни кхетам балара, дешархой индивидуальни говзалаш дегIайоалаяра, хила ма йоаггIара дешархошта таронаш хилийтац уьокашка шоашка къахьегийтара.

Юкъерча школа балха тIа хувца дезаш дукхадар да. Дешархой кийчбар боаггIача цхьан боарамга кхаьчадац, аьлар докладчика. Дукхача юртарча школай дешархой знанеш городской ярашца йистача кIезигагIа я. Шенхаштта хувцамаш хиннадац эрсий мотт, наьна метташ, математика, физика, хими хьехача, лоадаме кхоачамбоацараш да информацеи электронно - вычислительни техникан лардий курс Iомаеча. Дикка дукхача хьехархоша хьахилийтадац, реформа тIа оттадаь ма хиллара, дешархошка исторически экономически уйла яйтилга. Сага анатоми, физиологи, гигиена хьехача процессе кIоаргга хьагучадаккхац гIаьле увзарах, алкоголь меларах доала зе, наркоманехи токсикоманехи вахара хула кхераме хIама.

Дикка нийсде деза литература курс хьехара, эстетически образовани ялара, кхыча мехкий меттаtш Iомадара гIулакхаш. ЛоархIаме да дешархошца физкультуран спортеи занятеш елга, тIема юххьанцара кийчо елга цхьаболча кулгалхоша теркал ца деш хилар дIадаккхар.

Докладчик хьежар къахьегама кхетам луча хулача дикача хувцамашка. Цо хоам бир, юкъарча дешара школашта тIачIоагIъяь шовзткъе итт эзар совгIа базови предприяти хиларах.

Цунца цхьана цу балха тIа хIанз а цIенхаштта гIалаташи кхоачамбоацараши да. Программаш эргаьха тоаеш, къахьегама кхетам балара система хьаеш, дика материально - дешара база юллаш дукха болх бе беза. Геттара динза даргдоацар да дерригача дешара-предметий средстващца къахьегама кхетам лулга леррагIа леладар. ХIаьта эггара керттера дар да дешархой къахьегама нах чIоагIа лоархIаш, школа йистеьккхача халкъа боахама перестройка еча юкъе хьинаре дакъа лоацарий мугIарашка бовла безам болаш хилийтара уйла йолаш кхебар.

Ораторо теркам тIабахийтар школьни реформа кхоачашъеча очковтирательстваи процентоманеи доккха зе деш хилара.

Хьехархойн воспитателийн балха тIарча дукккхача наьха творчества проблемех дIахо дувцаш. РСФСР просвещене министра белгалдаьккхар, из ца дича хIанзарча хьалашка юкъарча образоване школа толаме дегIайоалае йиш хург ца хилар. Цо цIераш яьхар общественносто цар опыт шерра хьаллаьцача хьалхалаттача педагогий. Дешархошца бу классе боацеи школе боацеи болх эргабаккхара, педагогически кадраш кийчъяра, халкъа образоване органий кулгалхойи школай директораши хьахаржара, организационно - педагогически балха стиль а практика а эргаьккха тоаяра дешашка хьежар.

Докладчико съездага дIахайтар Российски Федераце юкъарча дешара школа кердача устава проект шерра йийца хилар, цхьадолча хIамашка диллача реформас дIа ма деххара из ца хилар, из дегIайоалаяра гIо деш, школа балха тIара демократизаци гучайоаккхаш из ца хилар.

КПСС XXVII съезда решенеш кхоачашъеча Российски Федераце профобразоване система беча балхах, перестройка яра хьалашка квалифицированни болхлой кийчбелга овлангара тоадара декхарех дийцар ший доклада тIа профессионально-технически дешара йолча РСФСР Паччахьалкхен комитета председатела В. А. Казначеева.

ТIеххьарча хана, аьлар цо, профтехобразоване кIезига хIама даьдац. Хьехархоштеи мастераштеи луш дола алапи нонагIо лакхдаьд, болхлой професси хержача кагийча наьхеи мехкарийи социально - бытови хьалаш овлангара тоадара дезарий комплекс кхоачашъю. Профтехучилищаш хьалъяраи царна реконструкци яраи дIаяхача пятилетке хийнначул шозза дукхагIа средстваш хьожаяьй. Организаторски, дешара-кхетам балара балха тIа цхьаьнца толамаш даьхад. Машиностроенена, агропромышленни, доагора - энергетически, гIишлон комплексашта кадраш кийчъяра лаьрхIа программаш вIашагIъеххай Информатиках, вычислительни техниках, производствана автоматизаци ярах йола керда предметаш юкъейоалаяьй из бахьан долаш училищаша компьютерех, роботех, гибки технологех пайда ийбеча предприятешта лаьрхIа шозза дукхагIа выпускникаш кийчбу.

Цхьабакъда, цу а кхыча а хувцамий лоархIама цхьайолча хана тIех мах бу вай, кхоачаш ца деш диса доккхий хIамаш теркал а ца деш. Керттерадар да таханарча, хIаьта кхы а чIоагIагIа кхоанарча производствана эша болхлой бIарчча хьанийцача ма боагIара дика кийчбелга хIанз а Iалаш ца дулаш хилар.

Эггара дукхагIа цу гIулакха доаха бахьанаш, белгалдаьккхар оратора, предприятеша училищашта деш дола новкъостал кхоачамбоацаш да ала гIертилга. Цхьабакъда гIулакх иштта цхьалха латтац. Хьалха санна къаьнарча тайпара говча бессеи паргIаттеи болх белга дезача профтехобразоване цхьаболча болхлой инициатива ца хилари мелали Iаткъ. ПТУ арахецараш дикагIа кийчбара маIан латт: цехе юха Iомабе безаргбоацаш, уж дика Iомабаь хила безалгах, иштта цар массехк специальность Iомаяь хилар а ловра. Из дар духьа РСФСР Госпрофобразоване болхлой кийчбара профессей перечень шозза кIезигъяьй, юхейисачар профиль шерьяра чотагIа.

Ведомственность эшаяра, болхлой смена кийчъеча цунца хьашт дола оагIонаш юкъеозара де дезараш тIаэцаш латт, аьнна хоам бир докладчика.

ПТУ беча кхетама балхах дувцаш докладчика белгалдаьккхар, дукхагIйола урокаш, практически занятеш хIанз а формально чакхъювлаш хилар. Вай хIанз а тIакхувш да кхетам балара тайп-тайпара йоккхий мероприятеш дукхагIа чакхъяхара, уж дукхагIйолча хана формана лелаеш я, цудухьа, дешархой безам тIабодац царна.

Производства, аьлар ше къамаьл даь йисте волаш оратора, балха ва воагIа зIамига волча хана денз организованно къахьегара тIакхувш вола, лакха дисциплина йола болхло — иштта ба тха балха никъ.

ТIаккха пренеш дIайолаелар.

Делегаташ халкъа образоване, профессионально-технически дешаре перестройка яра лелама анализ йир.

Цхьабакъда хIанз а из гIулакх атта дIадодац. Цунах дийцар шоай выступленешка. Т. С. Курскаяс — Кунцевски райсовета исполкома халкъа образоване управлене начальника (Москва), А. В. Кузинас — производственни дешара мастера (Саратов), Т. Н. Троицкаяс — хьехархочо (Хабаровски край), Л. М. Рютинаяс — СПТУ директора (Иркутск), Р. А. Низамовас — Татарски АССР просвещене министра, иштта кхычар.

Школьни программаш, учебникаш кхы а дIахо эргадаьха тоадарах, знане дикал лакхъярах, хьалхалаттача хьехархой новаторски опыт дIа-хьа йоаржаярах дийцар Л. Ш. Комаловас — школа директора (Уфа), Л. Д. Яковлевас — хьехархочо (Новосибирск), В. М. Егорова — Мособлсовета исполкома халкъа образоване керттерча управлене начальника, Л. А. Абакшинас — преподавателa (Горьковски область).

Общеобразовательни, профессиональни школа реформа керттера декхар — хьалхувш латтача тIехьенна идейно - политически, эстетически кхетам лулга чIоагIдар да, йоахар С. И. Кононовас, — КПСС Курски обкома секретара, А. Г. Алексина — яздархочо (Москва), иштта кхычар.

3 июне съездо ший болх дIахо хьоргба.

(ТАСС).

* * *

3 июне Йоккхача Кремлевски двореце ший болх дIахо бихьача хьехархой Ерригроссийски съезда делегаташа самокритично йийцар дешар хьехареи кхетам балареи ерригача звеной болх эргабаьккха тоабара проблемаш. Пренешка къамаьлаш дир: СССР просвещене министра С. Г. Щербакова, юкъерча школа директора А. П. Румянцева (Ленинградски область), колхоза председатела В. Ф. Вранас (Ставропольски край), халкъа образоване отдела заведующе С. П. Авериннас (Красноярск), металлургически комбината директора А. П. Литовченкос (Челябинск), халкъа образоване керттерча управлене начальника С. А. Алексеева (Ленинград), хьехархочо Г. В. Романькос (Краснодарски край), КПСС Томски обкома секретара Н. П. Кириллова, кхыча делегаташа.

Юкъарча дешареи профессиональнии школа реформа кхоачашъеча нийслу кхоачамбоацараш дIадахара, хьатIакхувча тIехьенна коммунистически кхетам балара гIулакха беррига низ, знанеш, творчески говзал дIаялара халкъа образоване беррига болхлой тIахьехаш йола резолюци тIаийцар съездо.

Съездо чакхбаьккхар ший болх.

(ТАСС).

Нн. В. П. Казаковнеи, Ю. К. Лопанскенеи «Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимеи промышленноста заслуженни болхло» яха сийлен цIи яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Республика мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химеи промышленносте дика гIулакхаш карагIдувларахи, общественни вахара юкъе хьинаре даькъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химеи промышленноста сийлен болхло» яха цIи лойла:

Казаков Валентин Петровича — СССР 50 шу дизара цIерагIа Грозненски химически завода аппаратчика;

Лопанский Юрий Константиновича — В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цеха начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета
Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета
Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.

гор. Грозный,
1987 шера 3 июнь.

Нн. А. О. Хайдарованеи, В. А. Адельшаковнеи «Нохч-ГIалгIай АССР бахача наха бытовой гIулакх дара заслуженни болхло» яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Бахача наха бытовой гIулакх деча дика хIамаш карагIдаларахи дуккхача шерашка цIена болх барахи «Нохч-ГIалгIай АССР бахача наха бытовой гIулакхаш дара заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла.

Хайдарова Аймани Озниевнана — «Чечингшвейбыт» объединене портнихана.

Адельшаков Виктор Алексеевича — «Чечингтелерадиобыттехника» объединене радиомеханика.

Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.

гор. Грозный,
1987 шера 3 июнь.

Болхлочун уйлаш

ФУД ТХОНА IАТКЪАШДАР

Нохч-ГIалгIай «Терек» яхача производственни мебельно-дахчан хIамаш еча объединене лоархIамегIарчарех я тха фанеровально-заготовительни цех. Социалистически яхье цун коллективо доахача къахьегама толамашка хьежача цкъарчоа хеталу болх лерттIа дIабода аьнна. Объединене керттерча цехашта юкъе цкъа санна дуккхаза а хьалхара моттигаш яьхай цо.

Шоайла социалистически яхь лелаеш я тха цехера бригадаш, «профессех дикагIвар» яха сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабу болхлоша. ДукхагIйолча хана социалистически яхье хьалха латташ я В. Жабаровас, С. Слепухина, А. Шамсадова, А. Семикова кулгалдеча бригадай коллективаш.

Тха гIулакхаш кхы а дикагIа леларгдар Iалашо еча цIенхаштта кхоачамбоацараш децаре. Масала, йоаггIача боарамагIеи хан-ханнахьеи лоаттаяц тхона бийдал, материалаш. Традици а хинна дIаэттад тхо долча укх тайпара сурт: цхьа квартал чакх а яьнна, шоллагIъяр дIайолалуча хана, массаза санна, хьакхачанза хул текстурни каьхат, синтетически шпон, кхыйола материалаш. Цхьайолча хана материалаш хьакхачарга хьежаш, болх ца беш дагIаш иттех ди доаккх оаха.

Балха чIоагIа новкъарле ю кромочни пластик, синтетически шпон, текстурни каьхат, кхыдараш тайп-тайпара бесаш долаш хилар. Цудухьа уж материалаш шемий бесаех дIа-хьа нийсъе хьежаве везаш хул пхи-ялх болхло. Из бахьан долаш зехьа йоаеш йола ха ткъаь сага-денга кхоач.

Во хул тхо долча Ермоловски филиалера хьайоагIаш йола древесно-стружечни плиташ. Уж тайп-тайпара сомал долаш, цхьайолча хана чура хара йолаш хиларах е кхыдола бахьанаш нийсдаларах филиале юхакхахьийта езаш хул. Цу гIулакхо а дукха балха ха зехьа йоаю.

Технологически оборудованена а тхо раьза доацаш моттигаш нийслу. Тха цехе мел латта оборудовани керда я. ХIаьта а каст-каста йох из. Ехар сиха тоае вIаштIехьдалац тха, эшаш йола запасной оатхалаш ца хиларах. Цу гIулакхо а дукха ха зехьа йоаю. Цудухьа кIезигагIа арахец продукци, брак йолаш моттигаш нийслу.

Сона хетаргахьа, объединене Iалашони производственнии отделаша шоай болх тоабе беза. тхона мел эша бийдал, материалаш, запасной оатхалаш эшшача боарамагIеи йиллача ханен лоатта а ергйолаш.

Социалистически яхьа итогаш ярах а кIезиг-дукха ца аьлча далац. ХIанз яхье баьннараша даьхача толамий цхьан бетта тIехьа а яьхе мара итогаш яц. Цудухьа тха вIаштIехьдалац нийсденна кхоачамбоацараш малагIаш да ха, уж дIадахара де дезар фуд хьажа, хьалхалаттарий опыт лерттIа йоаржае, тIабоагIача бетта тIаийца декхараш дизза кхоачашдара малагIа таронаш оарцагIъяха деза ха.

Фанеровально - заготовительни цехе вIашагIкхийттар барт-цхьоагIо йолаши низ болаши коллектив я. Мебельщикаш балхара дIабуьлилга цIенденна дIадаьннад тха цехе. Къахьегаш мел вар лакха квалификаци йолаш ва.

Ерригача сменаша, бригадаша шоай къахьегам вIаштIехьбаьккхаб бригадни формагIа. ХIаране къахьегаме лоацача даькъа коэффициентага хьежжа мара эцац алапи а бетта итогех хьежаеш йола премн а. Болхлоша чIоагIа лоархIаш я бригадай советаши бригадирий советн. Цар хIара болхлочунгара доаггIаш дар хьадех. Цудухьа лакхе белгалъяьхха халонаш нийслушше, хIара бетта планаши социалистически декхараши дикка тIехкхоачашду тха цеха коллективо.

Цо къаьгга хьахьокх цеха болхлоша хьинар кхо ца деш къахьегилга. Долче, тха смежникаш сихха оарцагIбала беза шоай бехкагIа тха балха тIа нийслуш дола кхоачамбоацараш сихагIа дIададахара. Цу гIулакха эшар шоашта тIалатта бехктокхам боккха хилар кхетаде дезилга мара дац. Мел эша материалаш ханнахьа лоаттайой, тIехьа а ца доахаш яхье даьхача толамий итогаш йой кхы а дикагIа лелаpгда тха гIулакхаш.

Т. КРИВЦОВА,
Нохч-ГIалгIай «Терек» яхача производственни мебельно-дахчан хIамаш еча объединене цеха столяр-ремонтник.

Болхлой кадрай-хадданза терко

ХЬЕХАМЧА

Болхлой кадрай дефицита проблемаш тIа-тIа ирагIа увттача хIанзарча хана къаьстта айлу цар квалификаци лакхъяра, кагирхошта хьехамчал дара дешай лоархIам. Актуальни я уж проблемаш В. И. Ленина цIи лелаеча Нохч-ГIалгIайчене къаьнагIа йолча мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективана а.

Дикка ха я цу предприяте вIашагI а елла хьехамчий совет болх беш йола. Пхи шу совгIа даьннад йиъолагIчa цеха оператор, шовзткъеи итт шу гаргга къахьегама стаж йола производства ветеран Невежин Михаил Степанович цунна керте латта. Ше укхаза болх беча цу йоккхача юкъа мехкдаьтта чакхдоахарий професси Iомае, профессиональни говзал лакхъе цо гIо даь кагирхой Iалаьмате дукха ба тахан заводе къахьегаш. Царех дукхагIбараш хIанз шоаш а ба хьехамчаш.

Тахан заводе хьаьнала къахьегаш, балха тIа доккхий толамаш доахаш, масал луш, кагирхошта комплексни кхетам луш ва 170 совгIа хьехамча. Царех хIаранена тIачIоагIваь ва цхьацца къона болхло. Кагирхой заводе дIачIоагIбалара, царех кадрови болхлой хилийтара хадданза йоакхо ю хьехамчий совето. Айхха бувзама лоаттаду цо подшефни йолча цхьоалагIча школа-интернатацен № 28 йолча шоай базови профтехучилищацен. Завода традицеш, цун дикагIа бола нах, профессеш малагIаш я дIайовзийт производства ветеранаша дешара цу шин заведенерча кагирхоща шоай хулача вIашагIкхетарашка.

Дешархой шоаш болча практике баьхкача хIараварцхьан хьехамчана тIачIоагIву. Балха тIа царна доал дарал, хьехарал, профессе къайленаш дIайовзийтарал совгIа шоай подшефни болча кагирхой бахача ух уж, дезала хьал довз, дийша баьлча шоай предприяте хьа а баьхка, уж дIачIоагIбалара тIахьехаш, царца шоаща, цар даьшца-ноаноща дагабувлаш къамаьлаш ду. Из болх къаьстта дог лазаш, хьинаре беш барех ба шоай общественни а производственни а декхараш тIехдика кхоачашдеш, лакха бехктокхам бола операторааш Н. Ведерников, А. Стукалов, Л. Гноевой, Н. Почтарев, А. Бандилет, М. Кимаев, дуккха кхыбараш.

Хьехамчий совето хьинаре дакъа а лоацаш, каст-каста ду Сийлахь-боккхача Даймехка тIемен къахьегамеи ветеранашцара вIашагIкхетараш, «болхло хилара белгалваьккхав» яха тематически сайренаш чакхйоах, эскаре гIулакх де болха кагирхой торжественни накъабахара мероприятеш кхоачашъю. Совето цу тайпара беча балхах доккха беркат доал. Нагахьа санна диъ шу хьалха технически училищай выпускникех хIара шоллагIвар мара производстве дIачIоагIлуш хиннавеце, хIанз кадрови болхлой а хинна заводе бусараш 80 процент тIех ба.

Бакъда, хьехамчий совето предприяте, цун подразделенешка беча балха тIа кIезига нийслац кхоачамбоацараш а. Цох дийцар дукха ха йоаццаш хиннача парткома цхьан заседане. ХIанз а эсала бу Совето цехашка беш бола кхетам балара болх, кадраш дукха хувцалуш хиларца къовсам лоаттабац. Предприяте цехашка Iалашъяьяц хьехамчалах дувцаш йола гойтара агитаци, геттара эсала ба Совето цехови парторганизацещца лоаттабу бувзам. Из бахьан долаш вIаштIехьдалац хьалхалатта опыт дIа-са йоаржае а.

Совета член йолча кадрай отдела начальника А. Колпиковас латкъаш дувц къона болхлой дукха хувцабалара бахьан цар даьша-ноаноша шоай дезалхой балха хьа ца ахийтар да, яхаш. Цох дола цхьа масал а доаладир.

Дукха ха яц из хинна. № 13 — 14 йолча установка тIа болх бе ера профессионально-технически училища тIехдика йистеяьккха йола С. Азимова. Юххьанца денз дика къахьега, общественни вахаре хьинаре дакъа лаца йолаелар из. Къаьгга гуш дар ший професси, болх цунна безабеннилга, хьашт а долаш цо из белга. Бакъда, дукха ха ялалехьа заводе вIалла гуча ца йоалаш яйха дIаяьлар къона специалист. Техкачул тIехьагIа гучадаьлар балха хьа ца йойташ цун дас из цIагIа соцаяьлга. ХIаьта дIауйла елаш оашоша: прогул ярах йоIага леваза е цу гIулакха бехке вола цун да суде, прокуратуре гIолла кхетаве веза? ХIаьта цу тайпара масалаш каст-каста а нийслу, хIана аьлча дукха дай-ноаной духьала ба царна хетачох «Iаьржа», «престижни» боаца болх шоай дезалхоша бара. Цу уйлашца, мненешца а къовсам лоаттабе беза хьехамчаша, шерра дувца деза вай мехка моллагIа болх, нагахьа санна сага дего из къоабалбеш бале, сий деш, лоархIаш хиларах. Завода коанаIарех чуваьннача моллагIча зIамсага е йоIа ходала деза хьехамча чIоагIгIа кулг, безаме, хьаькъал луш дола дош, уж хьаллоацаш бола тешшаме балам.

З. АЮБОВ.

Къахьегамеи общественнии дисциплинана — коллектива тешам

ДУКЪ ЦХЬАТАРРА УВЗ

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара сийленца накъабахара доккхий декхараш тIаийцар Грозненски ремонтно-механически завода болхлоша. Царех дуккхачар, цхьайолча бригадаша дош делар пятилетка хьалхарча шин шера задани кхоачашъе. Иштта бараш дукха ба Чалдаллаков Ноя Абкарович керте латтача цхьоалагIча механо-сборочни участке. Пхе бетта планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай шовзткъа эзар гаргга сома маьха продукци.

— Мишта вIаштIехьдоал уж толамаш даха? Цу хаттара жоп луш, Ноя Абкаровича аьлар:

— Керттердар да къахьегамеи производственнии дисциплина чIоагIъяр, шин сменагIа болх а беш, станочни парках дикагIа пайда эцар.

Цо дувцаш дар бакъдеш дукха масалаш доаладе йиш я. Участке хьалха дукха моттигаш нийслора токарни, карусельни е фрезерни станокаш болх ца беш латташ. Уж гIулакхаш хулар смежни говзалаш кхаераерзаяь болхлой ца хиларах. ХIанз шиъ е кхы тIех балха говзал йоацаш нагахьа саг вац укхаза, долче, ше дукхагIа эшшача балха тIа а этта, къахьега йиш йолаш ва моллагIвар. Цудухьа станок болх ца беш латтарах «ЧП» лоархI укхаза.

Къаьстта боккха лоархIам болаш гIулакх хилар участкера беррига болхлой бригадни формагIа къахьегара юкъеозар. Цу тайпара ворхI бригада я хIанз цига. Графикал дикка хьалхаювлаш, шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера задани кхоачашъеш хьайоагIа уж. Царех я Дмитриев Александра токарий бригада, КПСС XXVII съезда цIи лелаеча Годзевич Владимира слесарий бригада, Маскуров Мувса керте латтача фрезеровщикийи Борисов Алексея кулгалдеча труборезчикийи бригадай, кхычар коллективаш. ХIаране къахьегаме лоацача даькъа коэффициентага хьежжа алапи а бетта итогех премеш а ийеш къахьегаш ба цу бригадай болхлой. Цу гIулакхо тIа-тIа чIоагIъю къахьегама дисциплина, барт-цхьоагIо, лоацъю продукци хьаярга дIайохийта ха. Цудухьа цхьаккха смена дIаяхийтац бригадаша щоай нормаш 130 — 150 процент кхоачаш ца еш. ХIаьта цар кийчъяь продукци цкъа дIаелча ОТК болхлоша юха ца ерзаеш дIайохийт. Цу бригадашка дукха болхлой ба шоай тамагIа а долаш продукци арахеца бокъо яьккха. Царех ба токараш, коммунистически къахьегама ударникаш Багашев Увайс, Андреев Леонид, газоэлектросварщикаш Давлетов Эдуард, Панченко Борис, кхы дукха бараш. Октябра юбилея сийна тIаийца декхараш хьогге а тIехкхоачаш а даь, хIанз пятилетка кхоалагIча шера чотагIа къахьегаш ба уж. Царца нийсбала гIерташ болх бу царна уллув латтачар.

Цхьаккха тайпа даккха гIалат доацаш, болх бечарна премеш телара мастера фонд я участке. Ховш ма хиллара, укхазарча бригадех дукхагIа яраш цхьа наряд а йолаш, хозрасчетагIа болх беш я. Цудухьа «Къахьегамеи общественнии дисциплинана — коллектива тешам» яхача девизагIа къахьегаш я уж. Царех хIаране шоай лицевой счеташ я. ХIара дийнахьа шоашта карагIдаьннараш, ца деш дисараш дIаязду цар цу тIа. Хьалха дIаяхача хана моллагIа болхло гIалат ваьлча, цунна боаггIаш бола бехк а бий, цу тIа чакхдоалийтар гIулакх. ХIанз кхыча бесса да из гIулакх. Къахьегама а общественни а дисциплина толхаьйчун гIулакх цу сахьате дувц бригада совете. Цунна боаггIаш бола бехк а бий, ца луш соцаю яхьа итогех йоагIа премн, лохду алапи. Цул совгIа, хьокхамаш мел дика дале а, ерригача бригадана премн а ца луш ют. Хьажал шо, цхьа саг гIалат валарах мел наха бохами эшами хул. Цудухьа из санна дола гIулакх шоашкара ца нийсдалийтара наха шоай низ кхоачар ду. Иштта къахьегам вIаштIехьбаккхарах лакхе дийцараш санна дола гIулакхаш цIенденна дIадоалаш латт коллективера.

Механо-сборочни участке болх беш я бригадирий совет. Ший заседане дувц цо производствана мел доагIаш дола дешаш, ца деш дисараш, Бригадирий совете дакъа лоацаш хул участкера специалисташ. Из формана деш дац, из ду участка къахьегама коллектива дерригa гIулакхаш массанена дIадовзийтара, болх лерттIа дIа ца бохийта кхоачамбоацараш малагIаш да дIахайтара. Цудухьа перестройка ечен дегIаахар сихдечен хьалашка массане а цхьатарра дукъ дIаувз.

Бригадирий совета керте латт цу заводе 31 шера болх беш вола къахьегама ветеран, заводе эгара дикагIа лоархIаш йолча бригада кулгалхо, коммунист Годзевич Владимир. Ший декхараш массаза цIена кхоачаш а деш, доаггIаш дар хьадех цо кхыча бригадирашкара. Цудухьа коллективе чIоагIа лоархIаш а сий деш а ва из. Коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цIи лелаеча цун коллективе ба участкера дукхагIбола общественникаш. Иштачарех ва пхелагIча разряда слесарь, участка партийни организаце секретарь Коротин Юрий, цеха профорг Бакуменко Виктор, дружинник Бабичев Алексей, кхыбараш. Уж пятилетка шин шера план хIанзлехьа кхоачаш а яь, тIадоагIача шера чотагIа болх беш ба уж.

Иштта йола кадраш хьалкхееш, яхье даим хьалха латташ хьайоагIача бригада кулгалхочун къахьегама лакха мах баьб Даьхено. Цун наькха тIа лепаш я Къахьегама ЦIеча Байракха, Къахьегама Сийлен кхоалагIча степена орденаш, ленински юбилейнии къахьегама ветеранен медалаш, кхыдола совгIаташ.

Б. КОСТОЕВ.

КОЛЛЕКТИВНИ ПОДРЯДА ТАРОНАШ

XI пятилетке доккхий толамаш дахарах Даьхен совгIат — КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе Байракх еннай «Солнечный» яхача совхоза. Цу доккхача совгIатах онда дакъа доал коммуниста Юсупов Лечас кулгалдеча баьцадаараш кхедеча цхьоалагIча цеха коллектива.

Цу барттайнача коллективах дувц авторо.

— 850 гектара тIа укх шера баьцадаараш дIадийнад оаха, — йоах Юсупова. Доккхий толамаш дахарахи общественни вахара юкъе дика дакъа лацарахи Халкъий доттагIала орден енна ва из. — Цох 280 гектара тIа моша горох кхеергья, 305 гектара тIа дIайийнай помидораш, 60 гектара тIа—нарсаш, 50 гектара тIа — хохаш, 25 гектара тIа — кабуц, кхыйола культураш а я.

ХIара гектара ший да ва. 535 дезала звено я баьцадаараш кхедеш. Уж вIашагIтехай 11 хозрасчетни бригадашка. Бригадашта керте латт эггара йоккхагIа опыт йола нах—орденаш лелаераш — РСФСР Лакхехьарча Совета депутат Магомедова Сацита, Шамилева Зина, Умалатова Зади, Юнусова Яха, Яшуркаев Мувса, кхыбараш.

Йоккха опыт йолаш ба баьцадаараш кхедераш. ДIадахача шера юккъера лаьрхIача гектара тIара цар чуийцар 316 центнер помидораш, план 190 центнер йолаш.

ХIаьта дукхагIча дезалий звеноша 400 центнер а яьккхар. ХIаьта Магомадова Рабата — 485 центнер, Юсупова Нурас — 435 центнер. Кхы а дукхагIа помидораш йоахалургья йоах цар.

Иштта дика ахча а даькхар цар: хIара звенос юкъера лаьрхIача сезонагIа 4500 сом даьккхар.

Иштта дика хьийкъар дIадахача шера кхыдола баьцадаараш а ялат а. Горох — 51 центнер, кIа — 37,5 центнер.

— Укх шера 55 центнер моша горохи 40 центнер кIаи даккха лерхI оаха, — йоах Л. Юсупова.

90 гектара тIа люцернеи 20 гектара тIа баьца комараши дIайийнай цар.

Пятилетка шоллагIча шера огородни кхыйолчен культурай продукци 40 процент дукхагIа яккха дош деннад совхоза болхлоша, царца цхьана Юсупова кулгалдеча цеха болхлоша а.

Цхьан нарядагIа болх а беш, къахьегамен производственнии дисциплина чIоагI а еш, болх беш ба уж хIанз. Нагахьа санна эшаш моттиг эттача сатессача денз садовлцца болх бу цар, агротехнически ханаш тувла а ца йолийташ.

Оасарах цIена да кхаш. Химикаташца оасар дIадоаккх, лазар латийтац, зенне йола са доалла хIамаш йоаю. Дика хьувкъа а тIадоала а ги дIадийнад удобренещца хьаьндаьча, тоадаьча лаьтта. ХIанз шозалагIа культиваци еш я, шозалагIа оасар де болабеннаб. Цудухьа дIайийна культураш дика тIайоагIа, буц хоза я.

Массанена а хьокхаме къахьегаш ба механизатораш Ахадов Саид-Эмин, Озламиров Iарби, Тарамов Шарпуди, Висигов Ваха, кхыбараш.

— Оаха массане а дош деннад пятилетка шин шера паччахьалкхенна баьцадаараши кхыйола продукции дIаялара декхар ханал хьалха кхоачашде, — йоах Юсупова. — Планал совгIа кхы а дукха продукци лургья. Из хургда оаха Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара луш дола совгIат.

Баьцадаараш кхедарал совгIа дезалий звенош гIерт хIараяр шера 180 дийнахьа къахьега а. ТIаккха мара бокъо яц болхлочун льготни хьисапе доакъар, ялат, кхыйола продукци эца. Иштта ваIад яьй цар.

Шоай кхашкара балхаш даь баьннараш моша горох, ялат кхедерашта новкъостал деш ба.

Кхы цхьаькха керда хIама а да совхозе. Соахка дезала звенога помидораш кхее гектари нарсаш кхеяра 0,2 гектари лаьтта дIаденна хиннача метте укх шера цхьа гектар мара еннаяц. Цу тIа 0,8 гектара тIа помидораши 0,2 гектара тIа нарсаши дIайийнай. Бакъда, цу лаьттара соахка хинначул кIезигагIа йоацаш помидораш яха декхар тIаийцад.

Цу тIа гIолла совхозо лерхI укх шера соахкарчул 7 эзар тонн дукхагIа помидораш яха (дIадахача шера цу боахамо паччахьалкхенна дIаелар 23 эзар тонн).

— Иштта хьахилийта лерхI оаха 40 процент дукхагIа баьцадаараш, — йоах совхоза директора, Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча коммуниста Дедаев ИбрахIима, — ХIаьта из пятилетка чакхйоалаш шера 40 эзар тонн баьцадаараш даха лаьца никъ ба. ХIанз совхозе болх беш 920 звено я (массехк шу хьалха 87 саг мара вацар).

1987 шера хьувкъам чуэца болабаьб. Цунга кийчъеннай ерригa звенош. Долла хIама а ду лаьрххIа оттаьча планагIа, технологически картага хьежжа.

Горох чуэцаш йола жаткаш а эхка, «Нива» яха шоай кемаш кхай тIа даьхад опыт йолча комбайнераша Мальсагов ТIауса, Хачукаев Дамбе, Мальсагов Рамзана. Хьалхара арабоалаш бац уж моша горох чуэца. Цу балха йоккха опыт я цар.

Моша горох чуэцара кийчбеннаб Дебишев Шарани, Магомадов Мувса, Шовхалов Асланбек. Хьекха горох хьалъэца кийчъяьй цар подборщикаш, «Вихрь» яхача силос хьокхача комбайний цхьадола узлаш а дехка. Хьекха моша горох арда хьатIаяхьаргья тракторни лафеташца механизатораша Абдулазидов Руслана, Дудаев Мувсас, Ахадов Сайт-Iаьлас, Тарамов Саид-Эмина, Анзоров Майрбека.

ХIаьта цар кхаь сменагIа болх бергболаш вIаштIехьдаьккхад. Укхаза горох оардаш хургья 8 молотилка.

Борташ хетта кузоваш йолча автомашинашца новкъа IолегаргIйоацаш консервни заводе дIакхухь аьрда цIенъяь моша горох. ХIаьта из оардаш хьайоала моша буц хIара дийнахьа эзар центнерага кхоачаш шурийтоварни ферме дIакхухь. Цул совгIа цу баьцах ча а тохаш 12 эзар центнер дика силос йолла лерхI доакъар кийчдераша.

— Горох чуийца яьлча, из хинна лаьтта оахаргда оаха, — йоах Юсупова,—минеральни удобренеш кIал а йохийташ. Цу сахьата цу тIа доакъара культураш дIа а юврглья, вешта аьлча хьажкIаш, генараш а эдаь.

Иштта дIайийнача хьажкIаша дикка чIоагIъергья тха боахама доакъара база.

Цу тайпара доккха хIама дулургда наха шоашта деза а дагалаьтта а хIама санна перестройка тIаэцарагIа, боахама расчет, коллективни подряд, цар таронаш юкъейоалаярагIа.

Р. МАИСИГОВ.

СУРТАШ ТIА: 1. Совхозе болхлой П. Джабирова, А. Хаснев, Т. Аблаева; 2. Агроном Х. Израилови бригадир Ш. Исмаилови.

Л. АБДУРЗАКОВА сурташ.

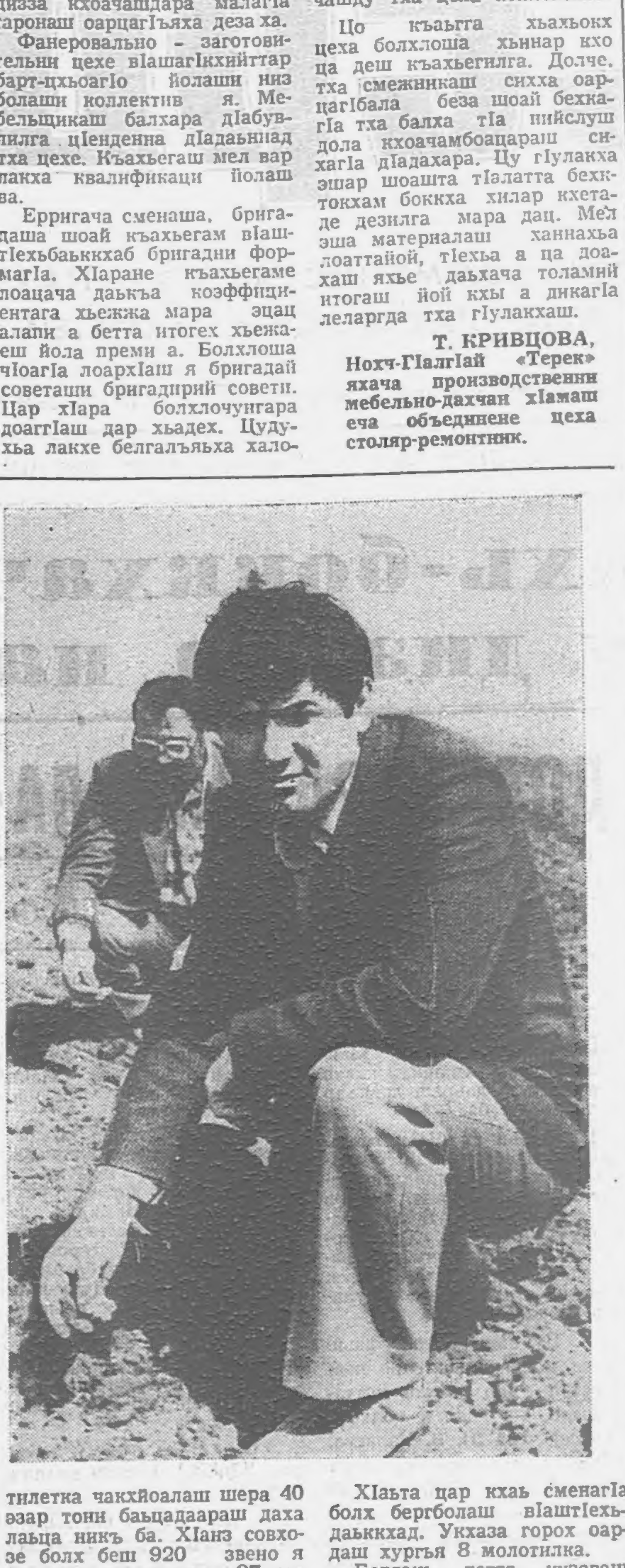

БОЛХ БЕШ Я АТЕИСТИЙ СЕМИНАР

КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме болх беш я пхе денна лаьрхIа йола парте горкомий, райкомий пропагандан агитацен отделий заведующей, атеизма дешаех яздеча городской а районни а газетий журналистий семинар.

Семинаре дакъа лацара иштта хьийхаб парте горкомий а райкомий а идеологена бола секретараш, предприятейи боахамийи парткомий секретараш, горрайисполкомий председателий заместителаши бехктокхаме секретараши, Iилманхой, Iилман атеизма ЦIен болхлой.

Семинар хьайнийллар парте обкома секретара **Е. В. Тумсоева.**

«КПСС XXVII съезда решенешка хьежжа атеистически кхетам балара керттера декхараши лостамаши» яха доклад йир КПСС обкома пропагандан агитацен отдела заведующе **Л. П. Кизиловас.**

Атеистически кхетам балара эффективность лакхъяра опытахи проблемехи дола дешаш дийцар семинаре дакъа лоацараша. Иштта, КПСС Грозненски горкома секретара **Л. П. Белоглазовас** дийцар гор. Грозне атеистически кхетам луча партийни кулгалдарах, «Мединструмент» яхача Гудермесски завода парткома секретара **М. С. Акимовича** — къахьегама коллективе атеистически кхетам баларах, Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза парткома секретара **Р. М. Бийсултанова** — нах бахача моттигашка беча балхах, КПСС Наурски райкома пропагандан агитацен отдела заведующе **Н. А. Смирнова** — атеистически лекцийни пропаганда вIаштIехьъяккхарах, КПСС Назрановски райкома секретара **Л. Б. Амирхановас** — районе беча интернациональнии атеистически кхетам балара балхах, КПСС Октябрьски райкома секретара **В. Н. Чечела** — атеистически кадрай болх кийчбарахи вIаштIехьбаккхарахи, КПСС Веденски райкома пропагандан агитацен отдела заведующе **С.-Х. М. Нунуева** — динах тешаращца беча индивидуальни балхах, Нохч-ГIалгIай АССР юстице министра **И. А. Албастова** — социалистически демократи дегIакхувларахи киназа а динах тешарий а дакъе советски паччахьалкхено чакхйоахача политикахи.

Къахьеганза йоахача доходащца—лира къовсам

ТРАНСПОРТАЦАРА КИЛОВЗАЛАШ

Назрановски района организацешка, предприятешка, совхозашка дукха Iаьдала транспорт Iайнай укх тIеххьарча шерашка. Бакъда, доаггIача тайпара цунна доал дара, «цIена доацача кулгех» из лораяра дукха сагото еш бац боахамий кулгалхой. Дийнахьа еш йола «аьрдехьара» рейсаш-м ювца а езацар. Даггара тхо оарцагIдувлашше, дукха моттигаш нийслу уж тха бIаргкIалара бувлаш. Бахьан цаI да: цу транспорта дай, хIаьта кхыйола тIахьожам лоаттабе декхарийла йола общественни организацеш, къаьстта халкъа тIахьожамхой, цу гIулакха юстара хилар. Хьажац халкъа тIахьожамхой шоай боахамий транспорт мичахьа го боахаш лел, цун чархаш хьанна болча пайдана кхест. Транспорт «аьрдехьа» кхестара районе хьалхара моттиг автотранспортни предприятега (директора когаметта вар Гиреев) я. Цо цIаккха а «дIахецац» из. ШоллагIа моттиг РАПО чуйоагIача ремонтно-транспортни предприятега я (директор Путиев).

Дукха моттигаш нийслу, сайрийна балхара йистеяьлча машинаш шоай гаражашка юха чу ца ерзаш а. Укх тIеххьарча хана цкъа-шозза оаха лоацца баьча тохкамо а гучаяьккхар районе цу тайпара 70 моттиг. Бицбеннаб дукхача, кулгалхошта 1986 шера 15 мае арабаьнна КПСС ЦК соцам. Цу тIа йоах, транспорт ший ханнахьа гараже а хила еза, хIаьта из шийна болча пайдана лелае гIертача нахаца лира къовсам лоаттабе а беза. Из декхар кхоачашдеча эггара хьалха латта безараш — кулгалхой, вешта аьлча, цу транспорта дай а ба.

Пассажирски транспортах «хIама» йоаккхараш а кIезига бац. Уж а битаб трансспортни предприяте шоай лоIамах. Ший йолаш санна хехк АТП такси (88-25 ЧИГ) масала, водитела М. А. Гиреева. Дукха ха йоаццаш оаха итт тума гIод-м техад цунна из бахьан долаш. Бакъда, АТП кулгалхоша шоашкара из санна болча наха беш бола Iоткъам гуш бац.

Иштта тIахьожам боацаш йитай автобусаш а. Нагахьа водитель нийслац, къаьстта района маршрутех лелараша юкъе, пассажиро ахча дIаделча билет юхакховдадеш. Къаьстта цу хьакъехьа белгалбаьнначарех ва укх деношка оаха, ГАИ болхлоша, бехктокхаме эза «ПАЗ-672, 64-82 ЧИТ» яха автобуса тIа болх беш вола С. А. Аушев. Дукха ба уж-м. Царех 10 оаха бехктокхаме эзав укх тIехьарча хана.

КIезиглуш бац шоай а Iаьдала а транспортаца авареш ераш а (дукхагIа долча даькъе малар бахьан долаш). Статистика укх тайпара я (дIадахача шерарча биъ беттаца нийсйинча). ДIадахача шера биъ бетта машиний чархашта кIал 9 саг веннав районе, 11 чIоагIа човнаш яь лозаваьв. ХIаьта 16 аварн хиннай. Укх шера цу юкъа — 16 авари хиннай, 18 лозаваьв, 8 веннав. Духхьал цхьан ГАИ болхлой оарцагIбувларах гIулакх хургдоацаш сурт дац из.

Паравоза «муIаш» тоха гIертараш а дукха нийслу машинновкъа переезде. Дукха ха йоаццаш «Назрановский» совхоза трактористо Цолоева ший «Беларуса» техача «муIаша» доккха зе дир паччахьалкхенна. Ахчанга диллача — 1255 сом. Цул совгIа, из бахьан долаш биззача бетта ремонт еш къайла лаьттар переезд. Ахъяьккха «Беларусь» а дукха лаьттар «дарба» деш. Ираза, саг ца лозавеш чакххъяьлар из авари.

Цкъа а шозза а яхар саннa, менна беха хиларах машина тIара Iобаьхача а къар ца луш, эхь ца хеташ нарушенеш ераш а ба. Царех ва Экажевски МПМК кочегар вола И. Х. Балаев. ХIанз суде да цун дош. Цу тIа ца кхаьчача «саца тугаш» яцар цун «Жигули». Иштта менна а болаш машинаш хехкарах бехктокхаме эзарех ба цу вай ювцача МПМК-ра механизатор Ю. В. Цверкун, «Назрановский» совхозера М. А. Берсанов, «40 лет Октября» совхоза водитель В. М. Мерешков, кхыбараш. Верригаш а (4,5 бетта) 40 совгIа саг.

Укх шера 1 январе араяьнначa кердача правилаш тIа да: машиний кораш штораш а эхкаш дIа ма къувла, кхыйола сов хIамаш ма ехка, аьнна. Уж бокъонаш телхаераш а дукха ба. Царца а къовсам лоаттабу оаха.

Цу зуламех наькъаш лорадара керда мероприятеш оттаьй оаха. Каст-каста дийнахьара а бийсанара а рейдаш ю. общественни викалаш юкъе а болаш, наькъашкара знакаш кердаяьхай, шерра пайда эца гIерт тхо кепайоазон, радио, кхыйолча массови информаце средствах а.

Х. МЕРЖОЕВ,
Назрановски РОВД воккхагIвола госавтоинспектор.

Перестройка наькъагIа

ТОЛАМИЙ ЧАМ БАЬККХА

Паччахьалкхенна дулх, шура дIаялара карарча пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа кхоачашъе социалистически декхар тIаийцад Малгобекски района «Кавказ» совхоза хьайбаш леладераша.

Дагалаьцар кхоачашдара лард соахка еллар укхаза. Шера планал совгIа паччахьалкхенна дIаелар 154 центнер шура, 63 центнер дулх.

Низ дIакхоачар деш хьабоагIа укх шера а. Масала, дулх дIадалара хьалхарча квартала план 111,1 процент кхоачашйир, хIаьта шура — 115,9 процент.

Къахьегама овсарле кхы лох ца еш болх бу хIанз а. Дийнахьен буси хIара кхоабача Iаттагара 7,6 килограмм шура йоаккх. Из я соахка хинначул 1,2 килограмм дукхагIа. Цу гIулакхо йиш хулийт дукхагIа йохка а. ДIабахача бинъ бетта паччахьалкхенна 291 тонн шура дIаелар. Ах шера план 420 тонн я. ХIаьта хIанз хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 2,25 тонн шура дIател. ХIаьта хIанз санна дIахьо къахьеге, 1 июль хьатIакхоачаш паччахьалкхенна 1430 тонн гаргга шура дIаяла совхоза хьайбаш леладерашта карагIдаргдолгах шеко яц.

— Ах шера планал совгIа кIезигагIа яле итт тонн шура дIаяла тха низ дIакхоачаргхиларах-м са шеко яц, — йоах совхоза керттерча зоотехника Чергизов Беслана. — Иштта аз ях доаханна лу шура хIара дийнахьа тIакхеташ йоландаь. Цул совгIа, дулх ах шера план 81 тонн йолаш хийцца а 83 тонн дIалургдолаш да. Цу гIулакха лаьрххIа йорстаеш хьакхарч я.

Шурий фермашта юкъе яьржача яхье хьалха латтача Исаева Шурас кулгалдер шоллагIа яр я. ХIара кхоабача Iаттагара хIанзле 1535 килограмм шура яьнкхай. ХIаьта цу толамга кхача новкъостал даьр коллективни подряд я. Шу доладелча денз цу тайпара къахьегаш я Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат, коммунист Батаева Заху йоккхагIа доярка йолча корпусера коллектив. Швицки фух болча 110 Iатта доал деш ялх дояркеи цхьа скотники ва цига. Укх шера духхьашха дахка Iаьржа-боарха доахан леладеча Усманова Люба йоккхагIа доярка йолча корпуса коллективаца яхь лелаю цо.

Июль бетта денз подрядагIа болх вIаштIехьбаккха лаьрхIад Усманова Любас а. Шеко яц шу даьлча цар леладу доахан, Бахаева Захус кулгалдеча коллективо леладечарел дукхагIа шура луш хургхиларах. ХIана аьлча, шурийна швицкичарел дикагIа да Iаьржа-боарха фух дараш. Цудухьа дIахо йодача хана швицки дараш дIа а доахаш, уж леладе лерхI совхозе.

Цу фух ба Султыгов Мухьмада кулгалдеча цхьоалагIча ферме, лелабу 183 етт а. Белгалдаккха доагIа, шоллагIча ферме санна цига хьалха леладаь доахан а бруцеллезни хиннилга. Уж дIа а даьха, лазар кхы даржаргдоацаш эшар а даь къона доахан дIаоттадаьд соахка цига а. Лоацца аьлча, бруцеллез, туберкулез яха лазараш цIендаь дIадаьхад боахаме. Уж кхы даржаргдоацаш низ дIакхоачар ду хIанз хьайбаш леладераша. ГIулакх доаца нах, машинаш чуахийтац фермай коа хьалха санна. Доакъар дахьаш, шура дIаяхьа ухараш а лаьрххIа йола молхаш тIаетта йолча опилкаш тIа гIолла чакхъяьлча мара коа йитац.

«Шура Iатта метта тIа я», оалаш да. Цу дешаша хьахьокх, хьайбаш леладерий болх доакъар Iалашдечарех тийша болга.

— Кхо бIаьн итт гектар люцерна я тха хий деттача кхашка. Цунах 180 гектара тIара яр подрядагIа болх беча Шмаков Анатоле кулгалдеча звенос ги даккхара кхееш я. — йоах совхоза керттерча агронома Марзиев Iалихана. — Соахка хIара гектара тIара 0,8 центнер ги даьккхадар цар. Цхьабакъда, укх шера, ссахка нийсдалийта кхоачамбоацараш дIа а доахаш, хIара гектара тIара 2,5 центнер чуда лаьрхIад. ПодрядагIа болх беча царна эшар из долга ховндаь, теш со дагалаьцар цар чакхдоаккхаргхиларах. ХIаьта дIаденнача люцерна ги хIара килограммах итт килограмм комбикорм лу. Доакъара база чIоагIъяра йоккха таро я из. Вож люцерна бригадашка гIолла мошача доакъара а аьла а кхееш я. ХIанз аьла хьакха йоланй из.

Эггара хьалха из болх дIаболабир Маларoев Мухьмада кулгалдеча бригада.

Люцерна хьокхаш ба йоккха балха опыт йола механизатораш Заруднев Александр, Кучеров Владимир, Еремеев Иван.

Балха нормаш дикка тIехкхоачаш ца еш цхьаккха а вац царна юкъе. ХIаьта яхье хьалха Заруднев ва.

Дика ба люцерна хьувкъам а. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 160 центнер моша доакъар доал.

Укх шера планагIа 1200 тонн йол кийчъе езаш да тхо, — йоах Марзиев Iалихана. — Цхьабакъда, оаха декхар тIаийцад 1800 тонн кийч а яь, концентрированни доакъар доацаш, хIара хьайбана 21 центнер доакъара единица Iалашъе.

Из кхоачашдара дика таронаш я совхозе. Люцерна йоацаш укх бIаьсти аьла а мошача доакъарийна лаьрхIа а 340 гектара тIа тайп-тайпара баьцаш дIайийнай. Цонашкара буц хьакха а дага ба аьла.

М. ХАМАТХАНОВ.

ОАШ ТХОГА ЯЗДАЬДАР...

ПИСЬМОЙ ОБЗОР

Письмош... Уж оаха тарду боккхача Iама чудоагIача хин тоатолашта. Уж тайп-тайпара хул. Цхьанне язду шийна уллув къахьегаш волчох, вокхо шоай коллективана карагIдийннарех, кхоалагIчо раьза воацаш дувц кхоачамбоацарех, уж дIадахара наькъаш лех. НонагIо да царна юкъе письмош-баркалаш.

«Хьамсара редакци! — язду тхога Малгобекски районе Дебий-Юрта яхача Н. Цечоевас. — Хац сона оаш укх сай каьхата кепатохаргья е тохаргьяц. Цхьабакъда, дика-м хетаргдар сона. «Сердало» оагIонаш тIа из бIаргадайча. Сона хетачох, дикача нахах, цар вахарах дукхагIа язде деза. Кхычарна масал хургда из.

Малав берий йоахко еча хьалха латтар? Шеко яц — хьехархо. Царех ва аьнна хет сона тхоай юртарча школе хьехаш вола Арчаков Хьадиса Хьажбикар. Дика хьож из ший дешархошка, царех дукхагIбараш профтехучилищашка, техникумашка, институташка дийша а баьнна, болх беш ба. Шоай хьехархочун оамал дIаийцай цар, бизза нах хиннаб.

Нахацара цIена уйла, гобаьккха бераш — ираз дений из! Ший болх безилга, ди тIехьа из дикагIа бе гIертилга да атта йоацача профессена дIаденна цун вахар. Из санна волча сага мара бокъо яц тахан, вай вахар эргадоалача хана, коммунист яха еза цIи лелае. Дег тIара баркал хилда цунна, иштта наха накъавоалаш хиларах!».

Мел дукха йIовхал я цу Iа яха чоалхане доацача дешашка, мел боккха сагацара безам ба.

Ший чулоацамга диллача чIоагIIа тара да цу каьхата Сунженски районера денача письмо тIа дувцар а. Цун автор ва РСФСР школай заслуженни хьехархо М. Фролов. Эггара хозагIдолча дешащца хьакхолл цо Орджоникидзевская яхача станице № 1 йолча школе эрсий мотти литературеи хьехаш йолча Ганижева Iийсай Фатимай творчески сурт-сибат. Дийтта шу да цу хьинар долча кхалсаго укхаза болх бу. Ялх шера цу школа профсоюзни комитета председатель хиннай из. цу ханна лакхерча школаи Iилман учреждениеи, просвещене болхлой профсоюза ЦК членалла а хийржай. ХIанз хьехархой — Ерригроссийски съезде дакъа лоацаш а я.

Дош ала лов Ф. I. Ганижева хьаяьннача дезалах. Цу цIагIарча итт берах пхенне тайп-тайпара вузаш яьхай, шинъ университетеи медицински учлищеи деша багIа, ихоъ юкъера школа чакхъяьккха ва. Советий Iаьдал оттача шерашка вай республике эзар сага юкъе нийс мара деша язде ховш хиннавац. ХIанз цхьан дезале итт ва!

Хьехархочун авторитет хьахул уроке. Из цхьаккха шеко йолаш дац. Цудухьа ший хIара урок дешархошта пайдане йолаш кийчъю цо. Майрра ала йиш я, Ф. I. Ганижевас хьеха литература урокаш вахарах, интернациональни доттагIалах, патриотизмах кхетам луш я, аьнна. Эггара дикагIдола дешаш йоах цох школа коллективо, администраце, дешархой даьша-ноаноша.

Дикача сагах дийца Iац М. Фролов, ший дог лазачох а язду цо. Готта я Ф. I. Ганижевас болх бу школа. Моттиг таац берашта къахьегама, физкультура урокаш, кружкови занятеш чакхъяха. Теркам тIабахийтац цу гIулакха Сунженски райисполкома халкъа образоване отдело, новкъостал дац базови предприяте — Сунженски автотранспортни предприяте. Кхеталуш яц «Победа» яхача колхоза кулгалхой позици а. Укхаза деша дагIараш дукхагIча даькъе цу боахама колхозхой береш ма дий.

Къаьстта дукха ух письмош лорий болх бувцаш. КIай халаташ дувхачарна баркал яхаш да уж. Царех да Грозне вахача Н. Олимпиева яздаьр а. Сийлахь-боккхача Даймехка тIема инвалидий госпитале дарба дайташ волаш байзаб цунна 1-ча класса хирург М. И. Перестенко. уролог А. Г. Лазебник. Кхыча лорий яр санна я цар автобиографи. Йоккха я вахара опыт. Хов царна наьха дегашка бода никъ лаха. Наха дикадар дар — иштта да цар нигат.

— Госпитале кхоачараш дукхагIча даькъе ха яха, тIема туржаI дайза нах ба, язду Н. Олимпиева. — ДIадаьннадац цар лергашкара йоккхача топий тата, снарядаша етта шок. Ерригаш дIакъаьстадац цар дегIамашцара гаргаш, пхорч. Лазаш я шовзткъа шу совгIа хьалха яь човнаш. Цудухьа каст-каста боагIа уж лораш болча, шоай гIайгIаши балаши дувца. Укхаза дог-цIена болча наха тIаэц уж, хьоаст, лазарах берзабу.

Йоккха, интернациональни, барттайна коллектив я госпитале болх бер. Хьинар, денал, низ ца кхобеш шийна хьалхашка латта декхар кхоачашдеш хьайоагIа из.

Дог тохадолийташ да Назрановски района ТIой-Юртара дена письмо. БархI саго кIал кулг яздаьд цунна. Цхьабакъда, письмо чулоацамга хьежача шаьра гуш да цун автораш кхы а дукхагIа хила йиш йолга.

Дувцар цу юртарча 8-шерарча школах да. ХIанз кхоалагIа шу да цун тхов телха, Iочуоллабенна. ХIаьта эрсий меттеи литературан кабинета чу мурденна гIайбаш кагденнад, тхов чукхийттаб. Кхераме да классашка дIачувала, хIара минута хатар хила тарлуш да. Кхаь кабинете тхов хьалдоацаш бечош егIай.

«Тхона кхетае магац школа администраце, юрта Совета, районо позици, — язду дешархой даьша-ноаноша. — Массанена ховш ма дий тха берий хьал. Цхьаккха деце а, шефаш — «40 лет Октября» совхоза кулгалхой — оарцагIбовла метаций. Оаха а новкъостал дерга.

Кхы а да ца дувцаш дита йиш йоацаш. Дукха ха я тха 8-шерарча школах юкъера школа е лаьрхIа. Цох лаьца дар харжархоша депутаташта даь наказ а. Цхьабакъда, гIулакх меттахьара хьовш дац. Спортивни, актови залаш, мастерской, библиотека йоацача школе боагIIача тайпара болх дIабахьа йиш йий?».

Из хаттар де лов тхона района, «40 лет Октября» совхоза, моттигерча юрта Совета кулгалхошка. Хьагучох, цар кабинетий тховнаш Iочуохкаденнадац, бечош гIортаяь а латтац.

ХьатIакхаьчай ахкан каникулаш, школашка ремонташ дIайолаеннай. ТIой-Юртарча наха шоашта новкъостал де яхаш ду дехар дицдергдац оаха. Цига долчох, газет дешараш, шуга каст-каста хоам а бергба.

Хьамсара газет дешараш! Шун цхьаь цаI хоам теркал ца беш бутаргбац «Сердалон» коллективо. Язде тхога шоашта беза болча нахах, балха доахача толамех, гучадаха кхоачамбоацараш. ТIаккха тхона а аттагIа хургда керттердар къоастаде, цох язде, тIаккха сийрдагIа хургья вай юкъара фусам,

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

КНДР текстильни промышленность — республика халкъа боахама доакъошта юкъе эггара сихагIа дегIаухачарех цаI. Укх тIеххьарча шерашка предприяти технически кхы тIа Iалашъяра боарам лакхбеннаб, иштта дукхагIа арахец кIадаши трикотажни изделеши.

СУРТА ТIА: Кэнсонски трикотажни фабрика цехе.
ЦТАК—ТАСС сурт.

КАБУЛЕ ДАЬККХА ИЙС ДИ

Айер Кришнеца тхо вIашагIкхийтар из Афганистанера цIавена ши сахьат даьлча индийски столица центрерча сапаргIатача гостиничи номере. Сона духьала вера къона воаца, тIахьежача къаьдвалар гуш дола саг. Цхьабакъда тха къамаьл дIадоладелча, из цIаьхха хувцавелар. Геттара керда а долаш хьалххашка латтар цунна ДРА даьккха ийс ди.

Айер Кришна Инде а доазол арахьа а дика вовзаш ва. Из дуккхача шерашка бехктокхаме балха тIа хиннав мехка лакхехьара судахо волаш. Тайп-тайпарча правительственни а правительственни йоацача а делегацашца из дуккхача мехкашка хиннав. Отставке вахачул тIехьагIа хьинаре общественни болх беш ва. Айер Кришна, дуккха ха йоацаш Москве чакхъяьннача «Ядерни доацача дуненна юкъерча гIулакхий гуманизмана тIехьа» яхача дунен халкъашта юкъерча форума доакъашхо вар. Иштта дар тхона юкъе хинна къамаьл:

Хаттар: — ДРА частни дехарагIа ваха хилар хьо?

Ответ: — Сонеи са новкъоста доктора Сетхинаи Афганистане гIолга афгански юристий ассоциаце вIаштIехьдаьккхар, Тха таро хилар НДПА генеральни секретараца Наджибаца, цхьаболча Политбюро членашца, къамаш барта дигара йолча комиссе викалашца, мехка лакхехьарча судахочунца, хIаьта иштта лакхехьарча суда судохошца вIашагIкхета.

ХIаьта иштта тхо тайп-тайпарча школашка, фабрикашка, колледжашка, индустскии сикхскии храме, маьждигашка хилар. Духхьал цхьан Кабуле 60 эзар гаргга индеец вах. Оаха мехка вахаре хулаш йола событеш ма хулла йиззагIа йовзар духьа «улица тIарча» нахаца къамаьл де тхоашта нийсъеннача таронех пайда эцар.

Эггара хьалха сона гучадаьннар наха шоай вахара раьза а болаш правительства никъ хьаллоацаш хилар. Тха дегашка цIаккха йовргйоацаш лар йитар массанахьа кхоачача, массаза елача йинIигаша, кIаьнкаша, уж тхона Кабула ший тайпара визитни карточка а хинна дIаэттар.

БIарчча хьаийцача нах раьза ба правительство массавар кхачан продукташца, барзкъаца, цIеношца Iалашве гIерташ хилара. Са безам бацар цигара нах геттара дика бах аьнна шоана хетийта. Цхьабакъда, укхаза баьде эсала цIенош ца хиларца халкъа Iаьдала дукха хIама карагIдаьннад, «кхоалагIча дунен тIа» къоасталургйоацаш санна хеташ йола дукха проблемаш къоастаяьй.

Са берригача бехктокхамца ала безам ба, бIарччача Кабуле а, иштта кхыча городашка а вахар дика дIадода аьнна. ХIара дийнахьа бIаргаго йиш я Кабуле шоай гаргара нах болча а рынкашка а хьауха геттара дукха нах. Цхьабакъда, нийслу нах цхьа кIезиг-дукха корзагIбоахаш йола моттигаш, хIанз а городера дIаболхача, къаьста бийсана болхача наха кастлуш дов ду зIамигача контрреволюционерий бандаша.

Хаттар: — Малхбузен массови средствай информаце Кабула сурт оттаду деррига вахар военизировани а долаш, хIара миIинге хIана гац аьнна полицейскеши советски тIемахойи бIаргаго йиш йолча мехка столица санна. Иштта дий из?

Ответ: — Из кIаьдда аьлча бакъдац. Сона укхаза байнзар беха а кхерабенна а нах. Малхбузен городе боагIача тайпара укхаза нах саббарерча вахарца бах. ХIаравар ший гIулакх деш ва, улицашка полицейскеш бIаргаго йиш я, цхьабакъда моллагIча столице болчарел дукхагIа а боацаш. Эрсашка диллача уж сона городашка вIалла бIаргабовнзар. Сога ма аллара советски ограниченни контингент мехка доазон тIа дIа-хьа нийсъяьй чугIерта контрреволюционни бандаш юхатохача афгански эскара новкъостал де, иштта хьанна хов доазол арахьарча доакъошта а фу дагадох.

Хаттар: — Мишта кхоачашъю къамаш барта дигара политика?

Ответ: — Хетачох, Афганистан дегIакхувлача хIанзарча этапе къамаш барта дигара политика — эггара хьаькъал долашагIа бола никъ ба. МоллагIа тIом мара ца хиларах — «кхайкабаь е кхайкабинза», — из тIом, Халкъ цунах кIаьдденнад. Цунна кхы нах боабелга дезац. Наха машар беза, моастагIчун пропагандо Iеха а баь дIабаха шоай гаргара нах даймехка юха цIабахкар деза.

Ховш ма хиллара, из деза общества тайп-тайпара хьал долча наха. Со бокъонца тийшар къамаш барта дигара политика кхы а шерагIа хьаллоацаш хиларах. Эггара керттердар да, мехка кулгалхошта шоай политика вахаре мишта кхоачашъе еза ховш хилар.

Аз хьалха ма аллара, тха Наджибаца вIашагIкхета таро хилар. Оаха дукха а беркате а къамаьл дир. Контрреволюце герзаца Iалашъяьча формированех дувцаш цо белгалдаьккхар, таханарча дийнахьа царех нийсса ахаш герз Iо а дилла шоай мехка цIабахка кийча хилар. Уж кхаь группах бекъабеннаб. Царех цхьанне Iаьдала викалашца гучаххьа переговораш ю, шоллагIчо — къайлагIа, кхоалагIъяр — хIанз а ши дага я.

Кабулера цIава цхьа ди хьалха са музее вIашагIкхийттача 35—40 саг чувоагIача муджахеддиний группаца къамаьл хилар. Цар сона дийцар шоаш дукха ха йоацпаш герз Iо а дилла бокъонца долча Iаьдалца лоаттабу къовсам соцабелга дехаш заявлени еннай яхаш.

Хаттар: — Мишта болх бу НДПА-с кердача хьалашка?

Ответ: — Парте хIанзара позици белгала я чIоагIIа маькара хиларца. Iаьдала керте а латташ, мехкен халкъеи таханенна, кхоаненна бехктокхаме а йолаш цо еррига безам бола группаши группировкаши паччахьалкхен кулгалдеча дакъа лаца хьех. Иштта хIанзарча правительстве массехк парте воаца министр ва, хIаьта исламски гIулакхашта волча министра посте ва религиозни деятель.

Вешта аьлча, НДПА хIанзарча кулгалхошта йоагIаш я реализм.

Вячеслав ТОПЧЯН.
АПН соб. корр.

Дели.

Индийски искусства образецаш

— Инде къаман музеяс кастта Москве яхь ший эггара йоккхагIйола кхо выставка. Уж чакхйоахаргья СССР-ра Инде фестивала доазошка, — йоах АПН корреспондента интервью луш музея директора, доктора Лакшми Сихарес, — уж индийски классически искусства, Къулбехьен Инде изобразительни искусства, декоративни искусства выставкаш я.

— Царех хIаранех лаьца аьлча, — дIахо дувц доктора Л. Сихаре, — из оаха хьалха мел даьчул дикка дукхагIа хургда. Оаха тхоай берригa низ тIабахийтаб уж геттара йиззаи тайп-тайпареи хургйолаш. Выставкана къаман музея фондера экспонаташ юкъе хинна ца Iеш археологе музеяра, частни, музеяшкара экспонаташ, шоай лоIамерча организацей гулламера коллекцеш юкъе гIоргья. Оаха практически берригача мехкара индийски искусства дикагIйола образецаш хьахержай.

Фестиваль дIайолалуча дийнахьа Москве хьаеллаpгйолча индийски классически искусства выставка экспонатий маьхашкеи цар дукхалгеи диллача из эггара лоархIамегIчарех хургья. Из 200 хIамах латтаргья. Москве выставка шин бетта хургья, тIаккха иззал ха йоаккхаргья цо Ленинграде а. Цу выставке хьокха оттаергья пхи эзар шу хьалха йолаенна 19-ча бIаьшеренга кхаччалца йола индийски искусство. Оаха выставкана юкъейихьай геттара боккха мах бола хьалха Индера вIалла ара ца яхийта хIамаш. Аз уж музеера арайоахийтаргьяцар, цхьабакъда оаха Советски Союзе яхьийта мегийтад. Уж тайпа хIамаш практически выставка хIара секце я, царна юкъе кхерах, брозах, терракотах яь изделеш, индийски миниатюра дикагIйола образецаш, кIада тIа даьха сурташ, изобразительни искусства цхьайола геттара тIех мах бола произведенеш, къаьнарча нах баьхача моттигашка археологически раскопкаш яьчара кораяь предметаш.

80—90 эспонатах латташ йола Къулбехьен Инде (майсурски танджорски школай) изобразительни искусства выставка Москвеи Ленинградеи хьокхаргья, цхьабакъда цаI-ах бетта мара хьокхаргьяц. Цо тхона таро лургья из кхы тIа Тбилисе, хетаргахьа Киеве, Ташкенте дIахьокха, — йоах доктора Л. Сихаре.

— Экспонаташ хоржача хана тхо эггара хьалха советски наха йовзача искусства традицешта гарга яр къоастае гIертар. Къулбехьен индийски живопись тхона хетачох техникаца а, сюжетни решенешца а, дуккха жовхьараш, хоза дошо догамаш хиларца белгала йолча православни иконописа школана тара я.

Юххера а, кхоалагIа выставка — Инде декоративни искусство — из а иштта 200 предметах латт: ювелирни изделех, пилла тIехкех чьча изделех, кIезигагIча маьха долча жIовхарех, кIадаех, герзах, инкрустацех. Сона а тIехьа хала да цу выставка экспонатех художественни оагIорахьара дикагIеи исторически оагIонга диллача езагIеи малагIа я луга дIаала. Уж сона хетачох ерригаш цхьатарра дика я. Правительствос къаман музея 10 миллион рупий хьакъоастадаьд духхьал Советски Союзе хьоча выставкана кхы тIа хIамаш эца аьнна. Халахете а, Инде хIанз а тIехьа геттара дукха художественни маьхаленаш нахага, искусствацa базар ечарга, махараджей тIехьснга я. Со геттара гIадваха ва массехк ди хьалха цхьанегара миллион рупех пилла тIехках яь геттара хоза панно эца тхоай вIаштIехьдаларах. Из дешашца дIаоалилга доацаш геттара тамашийна хоза кхаьла я, хIаьта из мо говзал тIаяхийта яь хIама лаха хала да. Са чIоагIа безам ба Москве пилла тIехках беча индийски балха эггара дикагIйола образец дIахьокха. Цу выставкага хьежа баьхкачарна бIаргагургба оаха ийца кашмирски цхарал, из кхаь ноахалага кхаччалца частни коллекце хиннаб. Ткъаь итт шу хьалха сол хьалха хиннараш цун даьга из музеяга бохкийта гIертабар, хIаьта юххера из ийца а яйцар. Цхарал шин оагIорахьара ше мо кхы доацача догамца хозбаьб. Со шек вац из коллекце цхьаькха а «седкъа» хургхиларах.

Уж еррига хIамаш оаха тхоай музее хьокхалесхьа Москве хьокхаргья. Цо къаьгга хьахьокх уж выставкаш оаха мел чIоагIа лоархI. Вай мехкий кулгалхошта Ганде Радживаи Горбачев Михаилаи хетар — вайга долчун юкъера дикагIа дар воайла дIа-хьа хьохкалга. Оаха из тайпа хIама даьдац Англе, ВIашагIкхийттача Штаташка, Франце, иштта кхычахьа выставкаш чакхйоахаш. Англецарчеи ВIашагIкхийттача Штаташцарчеи тха отношеней опытаца эксплуатаци яра элемент я: оаха тхоай выставкаш цига дIакхихьай, цхьабакъда, цигара цар цхьаккха хIама хьаенаяц. Советски Союзаца оаха дукха хана денз выставкаш дIа-юха кхухь. Цул совгIа шин мехка специалисташа дукха хана денз вIаши гIулакхаш леладу, иштта царна юкъе кIоарга тешам хьахиннаб. Тхо тешаш да, тхоай цхьан экспоната зе ца хургхиларах.

ЛоархIаме да, кхыча мехкашца оаха вIаши леладеча гIулакхашта юкъера цхьа хIама, выставкаш дIа-хьа пайдане йолча кIийлеи тIа чакхъяха езалга теркал дар.

Со чIоагIа раьза ва кастта дIа-юха йохийтаргйолча выставкашта. Иштта со теш Москве бетта хургйолча тха выставкага хьажа 100 эзар саг воагIаргхиларах. Тхо тхоай аргIагIа Инде хьежаш да Московски Кремлерча музеяшкарча коллекцех, эрсий иконий коллекцех. Эрмитажерча хозача выставках латтача геттара безам тIагIоргболча выставкашка. Тхога хIанзе Эрмитажера сурташ хьадахкийтад, хIаьта оаха тхоай оагIорахьара тхоай экспонатий керттера каталог кийчъяьй. Цхьабакъда оаха массаза кхы тIа хьалъюз тхоай выставкаш, хетаргахьа кхы тIа каталог а хьаергья. Са цIаьхха а белгалдаккха безам ба хIанз хургйола выставкаш дикача кердача боараме чакхъяргхилар.

Тхона хетачох из хьянаре Iилмана хувцамаш а деш дIагIоргья. Къаман музея оагIорахьара выставкаца Советски Союзе гIоргба тхоай къахьегамца из музей хьаяь бола керттера индийски специалисташ. Оаха иштта боахкийтаргба тхоай из лораераш, реставратораш.

Всеволод ПЕРЕВОЗЧИКОВ.
АПН корр.

ДЕЛИ.

ЦIЕНАЧА ХИ ЙИСТЕ

Румыни промышленни дегIайоагIаш хиларцеи цхьан ханна долха хиш а Iамарч а бIехдарцеи дувзаденна укх тIеххьарча шерашка хий дукха эшаш хилар румынски экологаша къаьстта йоакхо еш дола хIама да. Долхача хишка чухеца бIеха хий мехка деррига а дIалаьрхIача итт миллиард кубометр совгIа да. Цох ах гаргга дар химически, минеральни, биологически веществашца бIехдаь да.

Хишка гIолла е пярна юхе хьалъяьй дукха йола хий цIенду станцеш. Ткъаь итт шу хьалха уж яр 200 гаргга, хIанз — йиъ эзар гаргга. ХIара шера паччахьалкхено дукха ахча дIадохийт иштта йола объекташ хьалъярга.

ХIара уездеи Бухареста муниципалитетеи, хIаьта иштта хин боахама йис территориальни управлене а болх беш я гидрохимически гидробиологически лабораторeш. Цхьан ханна болх беш я республика долхача хишкеи Iамашкеи дола хий дикаво хиларах йола даннеш гулъеш йола цаI йоа система. Цу система материальни база тIехь-тIехьа эргаювлаш тоалой а. бIехлучара Iалам Румыне лорадара керттера средство лерхI кIезига отход хулеи вIалла отход ца хулийтеи технологеш юкъейоалаярах.

Дуная дельта... Укхаза бIенаш дехк дукхача оалхазараша гIажаша, боабашкаша, гIарагIураша, кхычар. Аьхки Къулбаседа Африкера укхаза йоагIа пеликанаш, фламинго. Дунайски хи чу да осетр, белуга, севрюга, стерлядь яха чкъаьрий. Дельта заповедник хинна ца Iеш Iалама памятник да. 4.345 квадратни километр хулача цун лаьттах тайп-тайпарча юртбоахама культурашта къоастаяьй гIайреши докъадаь лаьттеи долча итташ эзараш гектараш. Массехк шу хьалха оттаяьча Дуная дельта тоадареи цох комплексни пайда эцареи Программа тIа лерхI цу районе 1990 шу тIакхоачаш 93 эзар гектар гаргга дола лаьтта карадерзаде, ялат кхедарал совгIа цига дIайоагIаргья сомий гаьнаши комсаши. Хьахургья керда дIаегIача хьун полосаш, цонаш тоаеш гIулакхаш дергда. Хьахургья доахани коа тIара оалхазараши леладу фермаш, хьакхарч кхоаба комплексаш.

Экономически балхо новкъарло е ягIац бIаьстийи гурахьеи оалхазараш дIа-юха ахара — из кхетаду лакхехьа цIи яьккха программа кхоачашъераша. Цудухьа специалисташа къаьстта йоакхо ю 170 эзар гектар дIалоаца Iомарчи ушалаши лораяра, цига хьалха а санна чкъаьрий лувцаргда.

Боахама пайда эцара Дуная дельта карадерзадечара соцалургдац. Из карадерзадара еррига оагIонаш теркал а юлургъяц, хIанзарча наха холургдолаш цох воводар хиланза дусарг а дац яхаш ца тешараша дувце а:

Владимир ВЕДРАШКО.
(АПН).
Бухарест — Москва.

ГВАТЕМАЛА. Гватемальски столице хIанзарча режимо доал деча тIеххьарча шерашка лийцача а де доацаш байнача а эзараш болча гватемальций кхелех бакъдар хьаоалилга хьадехаш йола гаргарча наьха массови демонстраци хилар.
АФП—ТАСС телесурт.

5 июне—гонахьара Iалам лорадара Ди

КХОАНЕН УЙЛА ЕШ

5-ча июне ВIашагIкхийттача Къамий Организаце решенегIа белгалдоаккх гонахьара Iалам лорадара Дерригдунен ди. Советски Союзе цу дийнахьа итогаш ю Iалам лорадеш Iалама рузкъах рациональни пайда эцаши баьча балха.

ХIанзарча а тIехьа тIахургйолча а тIехьенашта Iалам лорадара, лаьттах, цун оахкалех, баьцовгIайн хьайбайн хьакъехьа Iилмано ма яххара пайда эцара, фо а хий а цIена лоаттадара, Iалама рузкъа массаза а тIехьа тIа хургдолаш хьахилийтара, гонахьара Iалам тоадара динза дарг мел доацар ду Коммунистически партеи Советски правительстваси.

Iалам лорадарахи цун рузкъах нийса пайда эцарахи дийцад парте XXVII съезда решенеш тIа, КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцамаш тIа. СССР территоре тIа кхоачашдеш да «Атмосферни фо лорадарах», «Хьайбаш лорадарахи царех пайда эцарахи» дола законаш, хIаьта иштта лаьттан оахкалех, хих, унахцIено лораярах, хьунех дола законаш а. Дукха соцамаш даьд Каспийски, Iаьржен Азовскии фордаш, Волган Урален бассейнаш, Байкал Iама рузкъа лорадарах.

ХIанз толаме гIулакх деш я Iаламга хьажара йола паччахьалкхен юкъара служба. Боккха болх бу долхаш дола зIамигa хиши латта хиши лорадара, цар бердаш чIоагIдара.

ПланагIа хьалъеш я цкъа пайда ийцача хих юха а пайда эцара а бIехденна хий цIендара а система. 1989 шу тIакхоачаш Советски Союза промышленносте пайда эцаш бIехлуча хих 90 процент гаргга дар юха а пайда эцара мегаргдолаш хулийтаргда. Бакъда, из дара йолча системех нийса пайда эца безаргба.

ХIара шу массаза доал тайп-тайпарча производственни объекташка дукхагIа хул фецара дом хьачуувза установкаш. 1986 шера учета даннегIа вай республиче фо бIехдеча хIамаех 60 процент яраш хьалувцаш фо цIенду из цIендеча сооружеенща. 1985 шера г. Грозне предприятешка хьайир 15 фецара гази доми хьачуувзаш из цIендеш устройство. Из бахьан долаш фецара хьалаьпар 150 тонн углерода окись, 26 тонн цементни дом, кхыйола фецара бIеха хIамаш.

Гонахьара Iалам лорадара декхараш теркал а деш, увттаю районии планировка проекташ, укх гаргтарча шерашка а тIехьа тIайоагIача йIаьххача хана а халкъа боахама доакъоши йоккхий промышленни комплексаши яхкара генеральни схемаш увттаю. Цар тIа Iилма хьисапе оттадаь ду нах баха пункташ, промышленнии юртбоахамеи предприятеш яхкара, дуккхача наха салаIарен заповеднии территореш хилийтара гIулакхаш ду.

1980 шера «Ленгипрогор» яхача институто оттайир вай республика дегIайоалаяра проект. Цу тIа къоастаьйй гонахьарча Iалама зене хургйоацаш промышленность, юртбоахама производство дегIайоалаяра зонаш, белгалдаьхад республика дIаьхий Iаламеи климатически хьалаш, йIаьххачен лоацачеи хана салаIара, туризм дегIайоалаяра, кхыйола зонаш.

Лоацца аьлча долла хIама ду гонахьара Iалам лорадараи боккха социальни а экономически а лоархIам бола декхар кхоачашдаран.

Гонахьара Iалам цIена лоаттадара тIахьожам бара доккха декхар кхоачашде дезаш я Паччахьалкхен надзора органаш. Уж декхарийла я гонахьара Iалам лорадара хьакъехьарча декхарех керттердар — медицински дар — бахача наьха унахцIено лораяра, къахьегама, быта, салаIара хьалаш хьахилийтара декхар кхоачашде.

Цар балха тIа керттера да гонахьара Iалам бIех на дайтара тIахьожам лоаттабар, из бIехдергдола веществаш вIалла хургйоацаш е дикка кIезигагIа хургйолаш технологически процессаш хувцари эргаьха тоаяри. Зене йола веществаш хьалувцара массе а даькъе установкаш увттарца пайда эц.

Санитарни надзора гигиеничии нормативаша йиш хулийт гонахьарча Iаламца мел дукха зене йола веществаш я ха. ХIанз СССР гонахьара Iалам цIена-бIеха хилар хьахьокхаш 3000 совгIа я уж.

Дика оттадаь законодательнии нормативнии документаш а долаш, санитарни службас царех пайда эц республике Iалам лорадеча.

Эггара доккхагIдола декхар да Грозне гонахьара Iалам лораделга, хIана аьлча укхаза я мехкдаьтта химически промышленность, цох хьайоалача бIехача хIамаша 75 процент лоац. Цу духьа оаха дукхагIа бехке еш я «Грознефтеоргсинтез» объединени. Объединене а мехкдаьтта чакхдоахача заводий а администраце дукха бахьанаш доах бехказа яла гIерташ.

Фо, лаьтта, хий бIехду къа а тиш а еннача установкаша болх беш хьакъестаеча зенеча хIамаша, технологически процесс телхаеш хиларца, токсически промышленни отходаш хьа ца лувцарагIа, гонахьара Iалам лорадара хьакъехьа Iилмана карагIдаьннараши рационализаторски предложенеши ледара юкъейоалаеш хиларца. Шерагара шерага тулийт промышленни бIехденна хий цIенду сооруженеш болх бе йолаялийтара ханаш. Из бахьан долаш Шолжа чу дода дийнахь-бус иштта бIехденна 40—50 эзар кубометр хула хий, цу хица шера хи чу йода 30—40 эзар тонн фенол, 330 эзар тонн мехкдаьтта продукташ, кхыяраш. Санитарни хьакъехьа телхаераш долаш болх байт хий юха чакхдоаккхача блокашка. Цига болх беш 40 процент мара вентиляторш яц. Из бахьан долаш цIена хий кхы тIа а дIадахийта дезаш хул.

Дукха ха йоаццаш из дош дувцаш РСФСР Министрий Совете цIенхаштта критика йир Миннефтепромен «Грознефтеоргсинтез» объединенеи кулгалхошта.

Санитарни службас соцам баьб нах бахача цIеношта эггара юхе йолча Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цхьайола установкаш болх бе ца магийташ.

Гонахьара Iалам лорадар дерригача халкъа гIулакх да. Цунна юкъе дакъа лаца декхарийла ва шевар министрагара болхлочунга кхаччалца, хIара гражданин.

Iалам бIехдара духьалара къовсам цхьан мехка проблема хинна Iац, из глобальни характер йолаш а дерригача мехкий халкъаша кхоачашде деза а гIулакх да.

Iалам лорадар юкъарчал доаццаш дувзаденна да дукха нах хIалакбертбола, лаьтта дийна мел дола хIама дуврлдола герз ца магийтара тIехьа дерригача прогрессивни адамаша лоаттабеча къовсамца.

Т. АЗАРЬЯНЦ,
республикански санэпидстанце лор.

Ерригроссийски чемпионат

НАЬРТИЙ ЯХЬАШ

Самардийнахьа Грозненски цирка зале торжественно хьайиллар езача атлетиках йола Российски Федераце чемпионат. Цига къамаьл даьча спортан физкультуран йолча Нохч-ГIалгIай АССР паччахьалкхен комитета председатела, организационни комитета председатела Е. С. Байракова белгалдаьккхар, иштта лоархIаме яхьаш чакхъяха бокъо ялар республика общественносто доккхал деш хIама долга.

Россе наьрташка моаршал хоатташ къамаьл ду яхьий керттерча судахочо, СССР, Европа, дунен, Олимпийски ловзарий чемпиона В. И. Алексеева.

Шортта урагIйода яхьий байрахк. Из хьалъайе бокъо еннай дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастера И. Арсамаковна.

СССР Госкомспорта езача атлетика федераце начальника В. А. Богачева соахка дика хьокхамаш хинна атлеташ хьалкхебаьча РСФСР тренерашта совгIаташ лу. Царна юкъе ва вай мехкахо. И. Кодзоев. Российски Федераце заслуженни тренер яха сийлен цIи лу В. Адаменкова.

* * *

Чемпионата хьалхарча дийнахьа кхаь дозала категорера къовсамаш чакхдаьлар. Яхьаш дIайолаю шоай дозал 52 килограммага кхаччалца долча атлеташа. Уж ворхI саг ва. Рывок массарел дикагIа ю Ярославски областерча штангиста В. Назарова. Цун хьокхам — 107,5 килограмм. Цул дикка тIехьабус Хабаровскерча А. Будайчиеви Коми АССР викал В. Кожанови. ШоллагIа моттиг А. Будайчиевна хьожаю, цун ший доагIа дозал кIезигагIа хиларах.

ДIайолалу толчок. Укхаза а хьалха ва В. Назаров. ТIеххьарча подходе 130 килограмм дозал дола штанга хьалъайю цо. А. Будайчиев пхи килограмм тIехьа вус, кхоалагIа В. Кожанов ва.

Цу дозала категоре РСФСР чемпиона цIи йоакх В. Назарова (237,5 кг), шоллагIча моттиге ва А. Будайчиев (220 кг), кхоалагIча — В. Кожанов (210 кг).

Цул тIехьагIа помоста тIа боал шоай дозал 56 килограммага кхаччалца дола штангисташ. **Укхаза толам боакх дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастера, Московски областа викала В. Соколовске. ШоллагIа ва вай мехкахо, СССР спорота мастер М. Эдельханов, кхоалагIа — А. Резцов.**

Массарел ирагIа яхьаш хул шоай дозал 60 килограммага кхаччалца долча атлеташта юкъе. Царца ва дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастер Кемеровера Н. Захаров. Рывок еча хана 132,5 килограмм дозал дола штанга хьалъайю цо. Липецкера спортсмен Э. Харитонов итт килограмм тIехьа вус. КхоалагIча моттиге ва кхы цхьаькха а Кемеровера атлет В. Марченко — 120 килограмм.

Толчок а Н. Захарова аьттув болаш чакхйоал. Цун хьокхам — 162,5 килограмм. ТIеххьарча подходе штанга 170 килограммага кхаччалца езлу. Из — Российски Федераце рекорд. Цхьабакъда, цох лоархIавац спортсмен. ШоллагIча моттиге Э. Харитонов ва, кхоалагIа — вай мехкахо В. Чинаев.

РСФСР чемпион ва Н. Захаров, дото призер — Э. Харитонов. КхоалагIча моттиге ва вай мехкахо В. Чинаев.

М. МУРАТОВ.

СУРТАШ ТIА: 1) А. Алексеев (юкъе) — СССР, Европа, дунен, Олимпийски ловзарий чемпион, яхьий керттера судахо; 2) И. Арсамаков чемпионата байрахк хьалъайеш ва.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

ИЮНЕРА ХАОТТАМ

Июнь Нохч-ГIалгIайчене эггара дукхагIа догIаш делха бутт ба. Йоачаш малхбоаленгахьа 52 мм, лоамана гаргарча районашка — 134 мм кхоачаш хургъя. Грозне дуккхача шерашкара юкъера лаьрхIача йоачаш 70 мм хул, хIаьта дукха догIаш дийлхача 1977 шера 135 мм хилар. Шера эггара дIаьхагIа дола денош июнь бетта да. ХIаьта а дийнахьен буси юкъера лаьрхIача температура июлерчул лохагIа я. Из маьлха сахьаташ июне кIезигагIа хиларца дувзаденна да.

ТIеххьарча 80 шера город Грознера июнера температурни рекордаш: эггара лохагIа температура 1 градус йIайха хиннай 1908 шера 21 июне, эггара лакхагIа температура 38 градус йIайха 1977 шера июне.

Мишта хургба 1987 шера июнь?

СССР Гидрометцентра хоамах Малхбоален Предкавказье гIолла бетта юкъера лаьрхIача фегара температура 19—21 градус хила тарлу, из НГIАССР къулбаседен центральнии районий дуккхача шерашкарча лоархIамга хьежжа а, къулбехьен районий температурал кIеззига лакхагIа а я.

Бетта йоачаш дуккхача шерашкара юкъера лаьрхIача хиннарашта гаргга хила тарлу.

А. СЕРДЮКОВА,
Гидрометбюро йоккхагIйола инженер-синоптик.

ЛУКИН Михаил

Цар кхойтталагIа шу дар

Мух хьекх, гIийло цIувзаш гаьнаш я, делхаш лоа да. Гаьнаш тIа а Iолийгача гIанаш тIа а IотIаделхаше а даш лоа. Деша Iочуухача хих гаьнаш елхаш санна хеталу. Ботинкаш чу дувлача хиво тIоадаяьча пазаташа когаш шелбу. ХьунагIа баха пицхаш а лехьадеш, уж вIашка а дехкаш лел Башири Петяи. Царех даь цIовнаш ги а дехка, цIенгахьа болалу уж.

Керта тIа гIолла шок етташ тIехлелх аьтта оагIорахьара хьаеттача йоккхийча топий пхорч. Цар таташа лаьтта эгаду. ТIаккха пулеметий дIаьхха тата хоз. ЦIаьхха сатем отт, гаьнаш тIа IотIаделхача лаь тата хьахозаш, санна хет.

— Ур-ра-а-а! — хьахоз аьрдехьара.

Башири Петяи ги цIовнаш а доахкаш, хьун йисте бовл, гаьнашта тIехьашкара дIахьеж. Царна бIаргагу босах удаш Iочуболха, сира бос бола шинелаш ювха вай салтий. Цхьабараш, плащ-палаткаш ювхаш ба. ТIехьара тIа автоматаш а етташ, цар хьалха баьха буг Iовкъара бесса шинелаш ювха немций. Уж, герз юха а детташ, сихбенна уд. хьуна юкъе къайлабала гIерташ. Амма, советски салташа, тIехьакхийя, го бу царна. Дорхбенна, гебагIаш Iетташ, урсаш детташ шоайла лата отт уж. Башири Петяи, шоашта гуча уизарча суртах кхера а бенна латт.

ЛаьгIлу тIом, боабаь бадаш советски немций салтий ба. Дийна биса немций хьалха а баьха, болх советски салтий. Айдаь да фашистий, кулгаш. Аьрда оагIорахьа гувна тIехьа къайлабовл уж. Гучабовл тIема форма тIаювха мехкарий, цIе жIаргаш тIалатта тIормеш кач а ухкаш. Уж тIаболх доарахошта. Плащ - палаткашта тIа а бехкаш, текхабеш дIакхухь цар уж.

Садовш латт. Лоа хIанз а делхаш да. Лаьтта дадача декъех кIай гувнаш хеталу. Унзара хет ара. Башири Петяи цIабаха сихлу. Уж меца ба. Меца ба шийлача фусамашка царга хьежаш багIа цар ноаной а йинкарий а. ЦIаьхха дIа-хьа хьайра лоа тIаулла гувлг. Из вар вай бIухо. ГIатта гIертар из. Шоай ги доахка цIовнаш Iо а кхайса, дIатIабайдар Башири Петяи. Цунна тIаювхача аьхача бушлата петлицаш тIа шишша кубик йоаллар. Из вар лейтенант. Ураотталац из. кулгашеи когашеи хьалкхабац. Цкъа хьалъайлу, тIаккха юха а Iовож. ТIема кхерамах бий а бенна, Баширен Петяси гIо ду цунна, бакъда, доарахо веза а волаш, хьалъайлац. Царна бIаргагу цун плащ-палатка. Цу тIа вулл цар из. Бос баха сийнъенна юхь, лир довш латта сира бIаргаш, хала узамаш а деш, доаха са... Советски салтий хургба аьнна хетача оагIорахьа токкхавий дIахьо цар из.

Баьдлуш йоагIа, тIагIерташ

ДУВЦАР

баьде бийса я. УвгIача бератшта тара хьекхаш мух а ба. Дахчан болаш санна хеталу шелбенна гIорабаь когаш. Цул совгIа чIоаггIа меца а ба Башири Петяи. Шоай боацача низаца лейтенант а текхавеш болх уж. Юкъ-юкъе лаьтта сийрдадоахаш ракеташ я. Уж йовлища лаьтта Iо а бийше, такххалча бада Башири Петяи. Эггара чIоагIагIа уж кхерар — немпашта шоаш тIакхачар да. ДIайов ракеташ. Юха а боад отт. ТIаккха юха хьалгIовтт, кIаьдбенна, гIоарал дайна бола кIаьнкаш, болалу шоай новкъа. ЧехкагIа вай салтий болча кхача гIерташ сихлу уж.

Грозне чудоагIаш дола наькъаш фашисташта дийхка латтача вай бIухошта тIакхача гIерт уж. Башири Петяи уж наькъаш дика довзаш ба, шоаш цига бахаш хиларах.

ЦIаьхха ахка болх уж. Доарахо лозаву, Iимад йоал цунга. Цхьа ха йоакх бераша шоашта фу хиннад ца ховш. Меттахьа ца бовлаш, уйла еш бада уж. ТIоададаьд цар барзкъаш, шелбенна гарре эг уж, царг царга тIа ца отталуш. Юха а ракета лоталу. Цо еннача сердалах уж кхийтар шоаш бердах чубахалга. Гуш хIама а доацаш, чов яь шоай салте плащ-палатка тIа вулл цар. Узамаш деш, харцлув из. Дийна ва! Юха а новкъа бовл уж. Шоаш а ба ераш моцалахи шелалахи гIоарал дайна.

— Сабар, малав воагIар?! — аьле, эрсий меттала хьакхайк боадонна юкъера цаI.

— Тхо да! — жоп лу кIаьдбенна, халла мара йист хила ди доацача бераша.

Киса лелаеча фонарико сийрдайоах цар йовхьамаш.

— Малаш да шо? — сомача оазаца хоатт гучаваьнача салтечо?

— Тхо-м... доарахо...

— Кхийтар.

ХьатIабаьхкача салташа доарахо тIаулла плащ-палатка окопа чу хьу. Юха а ракета лоталу. Сангарашка багIа салтий. Цу чура йоагIа тIаьдача лаьттанеи топа молхан хьадж.

— Нина! — сомача оазаца оал цхьанне. — Сихха, доарахо волча! Бераш, хьадувла сона тIеххьа! — сангара чугIолла дIа а ваха, блиндажа чу воал из.

Цу чу кIурбеш йоагаш лампа я, телефон тIалаттача стола тIехьашка вагIаш гIийлача дегIара капитан ва.

— КIаьнкаш, шо мичара да?

— Малгобекера, — оал цар ше-ше хьалхагIа ала гIерташ. — Кха тилла хIама лохьош...

Ма дарра дIадувц цар. Капитана кулг лоац царех хIаране.

— Доарахо кIалхара вакхарах шоана баркал. Оаш чIоагIа хало лайнай. Атта дий фашистащца къувса? — хоатт капитана.

— Хала да! — аьле, жоп лу Баширен Петяси.

Цар дийцар капитанага фашисташа наха тIаоттадаьча Iазапах, цар нахагара дIайоахача хIамаех, доацача бахьанах топаш етташ нах боабарах. Иштта дийцар наха Iувшача халонах, моцалах, шелалах, царга бахьача балах. Дукха дийцар кIаьнкаша.

— Дукха ха йисаяц, кастта лохкаргба вай уж воай лаьттара! — оал капитана.

Цо хьавех ха яха вола старшина, приказ лу берий барзкъа хувца, хIама дуаде, Iобувшабе. Iуйрийна цIабахийта, аьле.

— ЦIа ма дахийта тхо? — дехар ду Башира. — ДIаэца тхо разведке?

— Укхазара моттигаш дика йсвз тхона, дика разведчикаш а хургда, — оал Петяс.

— Мел ха яьннай шун? — хоатт капитана.

— Тхо цхьан классе дешаш да, кхойтталагIа шу доладеннад...

— Дика да, бераш, уйла ергья аз.

* * *

Евлоев Османа Башири Миронов Петр Алексеевичи хIанз а лоалахой а болаш бах. Цар хIаране наькха тIа леп Сийлахь - боккхача Даймехка тIема ветеранашта тийнна орденаши медалаши.

Эрсий метталара даькхар
А. АРЧАКОВА.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ХЬАМСАРА ЭЦАРХОЙ!

№ 13 йолча «Автотовары» яхача тика тIа (Ашхабадски ул. 16) йохкаш я: «ИЖ-Юпитер-5» яха коляска йола мотоциклаш (1315 сом).

«Восход 304» яха мотоциклаш (490 сом). Уж мотоциклаш карарча ахчах а тIадилла а эца йиш я.

Цу тика тIара шуи эца таро я кхалнаьха, **маIача наьха наькъашка лелаю велосипедаш** (174 сом): массе а боарамера **мотошинаш; металлически гаражаш** (750 сом): хIаьта иштта **гаражашта металлически наIараш.**

«Промтовары» объединени.

ШОАНА, КХАЛНАХ!

Дищ ма ле № 2 йолча «Заря» яхача тика тIа дахка (Заветы Ильича ул. 22). Цуи «КIадаш» яхача секце болхлоша дуккха кIадаш дохк. Тика тIара шуи эца таро хургья сийрдача бесех дола **зипаш**, Москве хьадаь дола **крепдешин.**

Иштта шуга хьокхаргда хоза, сийрдача бесех дола боамбе кIадаш.

Тхо хьеж шуга тхоай тика тIа!

«Промтовары» объединени.

Деша дувла!

НГIАССР культура министерства Нохч-ГIалгIай республикански музыкальни училища 1987 — 1988 дешара шера дийнахьарча отделене дешархой дIаэц укх специальностех:

Фортепиано.

Мерз бола инструменташ — чIондарг, альт, виолончель, контрабас.

Духови инструменташ — баян, домбра, балалайка, дахчан-пандар, атух-пандар, каьхата пандар.

Хорови дирижировани.

Илли даккхар.

Музыка теори.

Дешара ха — 4 шу.

Училище берий музыкальни школашта преподавателаш, юкъарча дешара школашта музыка хьехархой, музыканташ - исполнителаш, вокально - хорови ансамблийи оркестрийи артисташ, музыкальни самодеятельноста кулгалхой кийчбу.

ДIаэцара экзаменаш 6 июле денз 20 июле кхаччалца:

а) специальностах;

б) сольфеджиохи музыка теорехи;

в) юкъера школа йисте цаьккхачар базе эрсий меттах (диктант), эрсий мотти литературен (дагахьа).

г) юкъера школа йистеьккхачар базе эрсий меттахи литературахи (сочинени), СССР истори (дагахьа).

ДIаэцарах йола заявлени цхьан формагIа директора цIерагIа дIачулу 1-ча июне денз 5-ча июле кхаччалца.

Заявленеца хила деза:

1) БархI класс яккхарах дола тешал е школа йистеяккхарах дола аттестат (подлинник).

2) Медицински справка (№ 086-у формах).

3) Къахьегама книжка тIара е колхозника книжка тIара выписка.

4) Диъ сурт (3х4 см).

ДIаоттара экзамений массе а предметех йола консультацеш 25 июне денз 30 июне кхаччалца чакхйоахаргья.

Деша оттачар дешара заведене хьакхаьчача хьахьокха деза ваь хиларах дола тешал е паспорт, военни билет (эскаре гIулакх даь а ваьнна запасе болчар е приписной тешал эскаре гIулакх де баха ха тIакхаьчачар).

Училище дIаийцараш юкъарча основанех стипендеца Iалашбу.

Кхы тIа справкаш эца йиш я укх адресах: г. Грозный, В. Терешковай цIерагIа ул., 2.

Телефонаш: 3-36-67, 3-58-93.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

Грозненски мехкдаьтта техникумо подготовительни курсашка хьех шо.

1 июле денз 25 июле кхаччалца деша дIаоттара экзамений программагIа эрсий меттахи математикахи йола занятеш чакхйоахаргья.

Занятеш дIахьу квалифицировании хьехархоша.

Заявленеш кIиранденгара дIанйкккхача хIара дийнахьа дIанйю, 9 сахьат даьлча денз 17 сахьат даллалца.

Адрес: К. Цеткина цIерагIа ул. 14/53 ауд. 201.

№№ 2, 3, 5, 6 йолча трамваяща «Дагестанская» яхача остановке кхаччалца ваха веза.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Ашараш.
7.30 — «Ха».
8.05 — А. С. Пушкин. «Повести Белкина». «Топ ялар». Телевизионни спектакль.
9.15 — «Массаза а малх хилба». Белоруссе берий художественни коллективаш юкъе а йолаш концерт.
10.00, 16.00, 19.40 — «Кердадараш».
16.15 — «Эргалонаш: опыти проблемаши». Документальни фильмаш: «Деша тIехьа — гIулакх», «Эксперимент дIахо хьош я».
16.50 — «Халкъа республика Бенин». Киноочерк.
17.15 — «...Ялхайтта шу даьннен боккхагIен».
18.00 — Философски беседаш. Философски вахари.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
18.55 — Баскетбол. Европа чемпионат. МаIанах. СССР сборни — Финлянде сборни. Грецера трансляци.
19.50 — «Фламингос ираз дахь». Телевизионни художественни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — Концертни студе Останкино В. Г. Короленко цIерагIча Полтавски Паччахьалкхен педагогически института директора И. А. Зезюнаца вIашагIкхетар.
23.25 — Европера эстрадни илле конкурс.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.20 — «ХIара нотка тIа сигале гургья...».
8.45 — «Iаьржа котам». Мультипликационни фильм.
9.05 — «Спортивни арена». Документальни фильмаш: «Президента хетар иштта дац», «Профессионал вац».
9.30 — Саг. Лаьтта. Вселенни.
10.00 — Доазол дехьарча фильма экран. «Зарево над Дравой». 2-гIа сери.
11.05 — Испански мотт. Iомабу 1-гIа шу.
11.35 — «Объяснение в любви». Субтитрашца художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
13.40 — «Ян Проминский». Iилма - довзийтара фильма премьера.
14.15 — «Кердадараш».
17.45 — «Iалам лорадар» (нохчий меттала).
18.15 — Мультфильм.
18.25 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
18.45 — Езача атлетиках РСФСР чемпионат.
20.00 — Ювцаш я политически экономически дешара эргалоний проект (нохчий меттала).
20.10 — «Увлеченность». Самодеятельни художник Уланкин Виктор.
20.30 — Дезала юкъера концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — Бокс. Европа чемпионат. Ахфинал. Италера передача.
23.40 — «Кердадарш».

5 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Ашараш.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Фламингос ираз дахь». Телевизионни художественни фильм.
9.15 — Дунен кагирхойн.
9.50, 16.00, 16.40 — «Кердадараш».
16.10 — «Iаламца барта долаш». Документальни фильм.
16.45 — Д. Лондона турпалаш экрана тIа. «Белый клык». Художественни фильм.
18.15 — Агропром: тахани кхоанен.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Халкъа ашараш».
19.15 — «Резонанс». Юххера Малхбузе: испытаней ха». ДIахьор — политически обозреватель Ф. Сейфуль-Мулюков.
20.45 — ЦТ-и ВР-и симфонически эстрадни музыка концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Отпуск в сентябре». Телевизионни художественни фильма премьера. 1, 2-гIа сереш.
Перерыв йолча хана (22.55) — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.20 — «Хьа корий сердал». Iилма-довзийтара фильма премьера.
8.45 — «Наьна школа».
9.15 — Халхарий букет. Ташкентера передача.
9.45 — «Телефонацара кхо истори». Бераштa телевизионни короткометражни фильма премьера.
10.10 — Илли оал Л. Курдюмова. Фильм-концерт.
10.30 — «Бехктонхаме да». Телевизионни документальни фильма премьера.
11.00 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу.
11.30 — ДIалокх СССР халкъа артистка Т. Николаевас (фортепиано).
12.05 — Художникех дола дувцараш. Константин Васильев.
12.40 — Шахматни школа.
13.10 — Документальни фильм.
13.40 — Езача атлетика РСФСР чемпионат. Йистеьлча — документальни фильм.
17.35 — «ТIехьале». Документальни фильм.
18.05 — Сихдара наькъагIа. Назрановски КПСС РК хьалхарча секретара къамаьл.
18.20 — «Госприемка: проблемаши просчеташи».
18.40 — «Депутатски гIулакхаш».
19.10 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
19.30 — Назрановски района къахьегамхошта лаьрхIа концерт.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — Массанена а хIаранена а». Модни долча барзкъан телевизионни конкурс.
20.45 — «Озеро Сарез». Телевизионни документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Iилма - довзийтара фильм.
21.50 — Баскетбол. Европа чемпионат. МаIанах. Греце сборни — Испане сборни. Грецера трансляци.
22.40 — Бокс. Европа чемпионат. Ахфинал. Италера передача.
23.40 — «ДоттагIал яха велогонка». Финляндера передача.
00.10 — «Кердадараш».

РАДИО

4 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Нохч - ГIалгIай ашарий концерт.
11.15 — «Моттигерча Советий хоржамашта накъадолхаш. «Демократи балха тIа» (нохчий меттала).
11.30 — Сийлахьча Октябра 70 шу дизара — доаггIача тайпара накъадаха! «Социалистически декхараш. Мишта кхоачашду уж?» (гIалгIай меттала).
11.45 — 12.00 — «Керттера критерий — дикал».
15.15 — 15.30 — «Патриот».
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Керда гIулакхаш—вахаре» (гIалгIай меттала).
17.31 — «Шоана, кхалнах». Радиожурнал (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Хувкъам чуэца деррига кийча дий?» Механизатораш гергача истола тIа. Беседа (гIалгIай меттала).
18.40 — «Атеист».
18.55 — 19.00 — Реклама.

УКВ

19.00 — Довзаш дола илляш.
19.36 — Симфонически ашараш.

5 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — «Къахьегама ресурсех боагIа пайда эца» (нохчий меттала).
8.45 — 9.00 — «Лектора дош». Беседа.
11.15 — 12.00 — «Оперца вIашагIкхетар».
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Агитбригадаш кхай тIа» (нохчий меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Iалам лорадар — машар лорабар».
18.40 — 19.00 — «Советаши вахари». Радиожурнал.

УКВ

19.00 — Илли оал Буркаев Мовлада.
19.34 — Халкъа ашараш.

Хаоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 19—24. Грозне 21—23 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 9—14, дийнахьа 22—27 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64;75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05220. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2109.